

**XXIX. ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI
KONFERENCIA
CSENGER, 2025. AUGUSZTUS 27-29.**

**GONDOLJA MEG MINDEN KORTÁRS,
MEKKORA FELELŐSSÉG TERHELI.....
(Bartók Béla)**

**BOLDOG AZ, AKINEK MEGADATOTT A SORSTÓL, HOGY
OTTHONA, HÁZA LEHET, ÉS SOHASEM LEHET IGAZI
NYUGODALMA, MEGELÉGEDETTSÉGE, LELKI TELJESSÉGE
ANNAK, AKITŐL A SORS EZT MEGTAGADTA.
(Kós Károly)**

TARTALOM

Tartalom	1
KÖSZÖNTŐ	4
BEVEZETŐ	6
A KONFERENCIA PROGRAMJA	7
ELŐADÁSOK, SZEKCIÓK TÉMÁI	11
Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész, MMA akadémikus, főépítész	11
Csernyus Lőrinc főépítész	12
Csenger főépítészeti eredményei - Településfejlesztés a valamikori periferián	12
Farkas Miklós - Épületek és települések fejlesztése	13
A SZAMOS folyó mint településrendező	13
Fábián László Csengeri Helytörténeti Múzeum alapítója, nyugalmazott igazgatója	18
Csenger múltja, Kozma Rezső elfeledett csengeri építész munkásságának bemutatása	18
Előszó	18
Kozma Rezső élete, munkássága	19
1. Urai református templom (tervezés, 1928)	21
2. Csegöldi görögkatolikus templom (torony és villámhárító felújítása, 1929; majd a templom átépítése, 1931)	22
3. Méhteleki református templom (átépítése, tervezése és kivitelezése, 1929)	26
4. Tisztabereki református templom építése (1932)	31
5. Penészleki görög katolikus templom (tervezése és építése, 1938)	32
Meglévő és lebontott egyéb épületek	34
Szabó János Csengeri Helytörténeti Múzeum igazgatója	47
A csengeri zsidóságról	47
Habarics Béla, Őrszolgálatvezető-helyettes, Tájégségvezető, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	49
A Bereg-Szatmári-sík természeti értékei	49
Farkas Miklós csengeri pallér	50
Organikus építészet Csengerben és a régióban	50
Kiss Tamás kertészmérnök, a Szatmári-Ízek Kft termelési igazgatója	58
Bioalma termesztés Csengerben	58
Páricsy Zoltán	60
Helyénvalóság, környezettudatos lehetőségek egy kisvárosban	60

Eszenyi Enikő Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművésznő, Csenger szülötte - beszél csengeri múltjáról, a várossá válás történetéről valamint a CSAK (Csengeri Alkotó Központ) létrejöttéről	61
Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, korábbi kulturális államtitkár - beszél a sorsára hagyott épület újjászületéséről.....	64
SZEKCIÓÜLÉSEK	67
1. szekció: A főépítész szerepe ma, Csenger elmúlt 40 évének tükrében vezetőik: Csernyus Lőrinc, Farkas Miklós.	67
2. szekció: Magyar Urbanisztikai Társaság Vidékfejlesztés ma, Járás-Település. Kistelepülések megmaradása, jövőképeség, stratégiák, szövetségek, belső energiák. Központi támogatások lehetősége	68
vezető: Dr. Alföldi György elnök.....	68
Orbán Kristóf (MUT): A kistelepülések helyzete, a formális és funkcionális települési tér összefüggései	68
Gózon Ágnes: Polgármesteri Piknik. Egy kistelepülési térben működő jógyakorlat bemutatása.....	68
Dicső László polgármester: Egy kistelepülés 35 éve, Alsómocsolád küzdelmei és sikerei.....	68
Kósa Emőke, Szkordilisz Flóra, Tóth Bálint: Kistelepülések tervezése és a gazdasági, társadalmi és térségi erőforrások	68
3. szekció: Makovecz Imre szellemiségének hatása a főépítési munkában és napjaink építészetében - Kós Károly Egyesülés	69
Felvezető előadás, beszélgetés vezetői: Csóka Balázs DLA - az Országépítő folyóirat felelős szerkesztője, Füzes András - OFK elnökségi tag, Balatonföldvár főépítésze, Jánosi János - Bakonycsernye és Szokolya főépítésze	69
BESZÁMOLÓ	69
Konferencia támogatók	75
Tájékoztató térkép	76
Jegyzetek	77

XXIX. Országos Főépítési Konferencia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

XXIX. ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KONFERENCIA CSENGER, 2025. AUGUSZTUS 27-29.

GONDOLJA MEG MINDEN KORTÁRS,
MEKKORA FELELŐSSÉG TERHELI.....
(Bartók Béla)

BOLDOG AZ, AKINEK MEGADATOTT A SORSTÓL, HOGY OTTHONA, HÁZA LEHET, ÉS SOHASEM
LEHET IGAZI NYUGODALMA, MEGELÉGEDETTSÉGE, LELKI TELJESSÉGE ANNAK, AKITŐL A SORS
EZT MEGTAGADTA.
(Kós Károly)

RENDEZŐK: *Csenger Város Önkormányzata*
Magyar Főépítészek – Országos Főépítész Kollégium –
Egyesület
SZAKMAI *Magyar Építész Kamara*
PARTNEREK: *Magyar Építőművészek Szövetsége*
Magyar Urbanisztikai Társaság

Makovecz Imre, Görögkatolikus templom

KÖSZÖNTŐ

Forján Zsolt polgármester

Tisztelt Vendégeink!

Csenger Város polgármestereként nagy tisztelettel és sok szeretettel köszöntöm Önöket városunkban. Nagy megtiszteltetés egy kisvárosnak, hogy az Országos Főépítési Konferenciának szolgálhat helyszínéül, különösen abban a tekintetben, hogy a városközpont épületei Makovecz Imre és tanítványai organikus építészeti stílusának kézjegyeit hordozzák magukon, elévülhetetlen érdemeket közvetítve nemcsak az itt élők, de az ide látogatók számára is.

Csenger Árpád-kori település. Nevét 1219-ben a Váradi regestrum említette először, a 14–15. században a nemesi vármegye központjává vált, Zsigmond királytól 1388-ban vásártartási jogot kapott, 1404-ben pedig itt tartották a rendi országgyűlést is, 1429-től már mezővárosként említik a korabeli dokumentumok. Csengert középponti fekvése tette nevezetes községgé, az 1500-as évek körül már itt tartották a vármegyegyűléseket és a település, mint törvénykezési központ volt nyilvántartva.

Az elmúlt évtizedek fejlődésének egyik legfontosabb mozzanata, hogy Csenger sok évtized után visszakapta központi közigazgatási szerepét és 2023-tól újra Járási székhelyként kordinálja a Csengeri Járáshoz tartozó 11 település kormányzati igazgatását.

Napjainkban az építészeti remekműveknek és az évszázados múltra visszatekintő almatermesztésnek köszönhetően „Makovecz-városként” és az „Alma Fővárosaként” is említik az 5000 fős kisvárost, ahol a kulturális és gasztronómiai fesztiválok évenként kerülnek megrendezésre a „Csengeri Napok” és a „Csengeri Almafesztivál” rendezvénysorozatainak keretében és a „Zsigmondi Vásár” megrendezésével.

2022-ben a város sikeresen pályázott egy 1500 fős Büntetés-végrehajtási Intézet megépítésére, mely az idei 2025. évben kezdte meg működését, több mint 700 főnek teremtve új munkalehetőséget a városban és vonzáskörzetében.

A konferencia résztvevőinek ezúton is kívánok sikeres tanácskozást és eredményes munkát, ismerjék meg városunkat és tapasztalják meg a szatmári emberek messze földről híres kedvességét és vendégszeretetét.

A szervezőknek köszönetemet szeretném kifejezni, hogy ebben az esztendőben Csenger adhat otthont az Országos Főépítész Konferenciának.

Tisztelettel:

Forján Zsolt

Csenger Város polgármestere

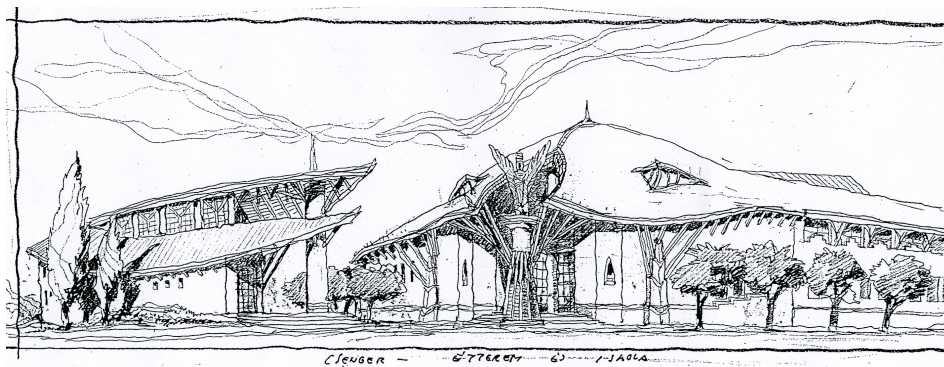
BEVEZETŐ

Az ország önkormányzati és állami főépítészei saját kezdeményezésükre 1996-tól évente más és más városban rendezik meg nagy sikerrel az Országos Főépítési Konferenciát. Ez évben 2025. augusztus 27-29. között Csenger Városában kerül megrendezésre a XXIX. Országos Főépítési Konferencia a Magyar Főépítészek – Országos Főépítési Kollégium - Egyesület, valamint Csenger Város Önkormányzata szervezésében.

„27 évesen kaptam meg a főépítési feladatot Makovecz Imrétől. Kiszámolható, hogy nemsokára 65 éves leszek. Azaz nyugdíjas. A világ és a szűken vett környezetünk ez alatt az idő alatt nagyot és gyorsabban változott, mint amit az ember fel tud fogni. Ehhez belső és külső megerősítések kellenek. Mint például bizalom, szakmai tudás, rugalmasság, hit, elkötelezettség és szeretet. Ezek alapvetően nem a főépítészség szakmai deklarációi, sőt inkább a személytelen és egyre inkább eluralkodó bürokrácia által nem tolerált tulajdonságok leírása. De! a főépítész, mint a rábízott település „jó gazdája” csak így tud dolgozni. Csenger város bizalma a 38 évben mutatkozik meg. A szakmai tudás, rugalmasság, elkötelezettség a főépítési oldalt jellemzi. A hit és szeretet kifejezés, több mint amit az emberek gondolnak. A hit hinni a Teremtő Erőben, mely általános és mindenkié, a szeretet meg az össze- és fenntartó erő legerősebb bástyája.

38 év alatt Csengerben ezt képviseltem a helyi közösségekkel, az ott élő emberekkel együtt. Hogy ez a munka vagy inkább hivatás a magyar szerves építészeten keresztül történt az Makovecz Imre mesteremnek az Ő kisugárzásának és a fejekben való káoszok tisztázásának, köszönhető. Erre az iránymutatásra, gondolkodásmódra ma még nagyobb szükség van, mint 38 évvel ezelőtt.”

Csornyus Lőrinc Városi főépítész, díszpolgár

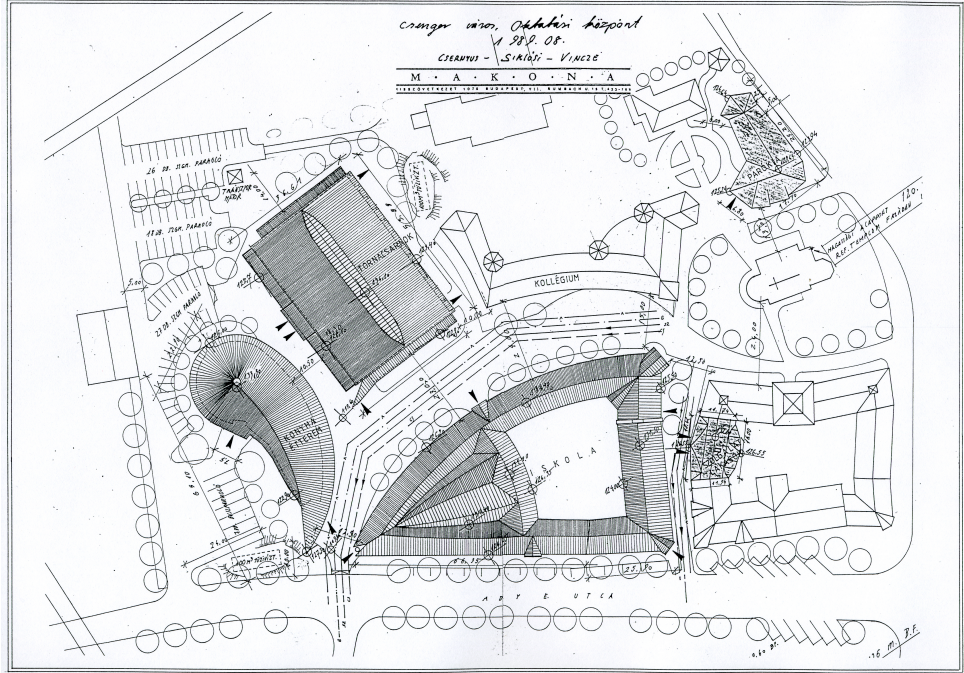
A KONFERENCIA PROGRAMJA

1 NAP

2025. augusztus 27. szerda

11.00	Regisztráció	Általános Iskola Étkező
12.00	Ebéd	Általános Iskola Étkező
13.00	Szállások elfoglalása	
13.30	Buszos szállítás a szállásokról a nem Csengerben elszállásoltak részére	
14.30 - 18.00	Szakmai program: Épületek és települések fejlesztése Előadók: Csernyus Lőrinc,Farkas Miklós Juhász Ferenc Indulás buszokkal, Általános Iskola étkezőtől	Nagygéc Megmaradás Emlékpark épületei Csengersima Református templom
18.00	Bográcsos , gyertyafényes vacsora, klasszikus zene, tábortűz	Szamosparti Piknik a Farkas Tanyán A Szamos mint településszervező, a folyót bemutatja Farkas Miklós
21.00	Buszos szállítás a szállásokra a nem Csengerben elszállásoltak részére	

Csernyus Lőrincz Csenger, Beépítési terv 2

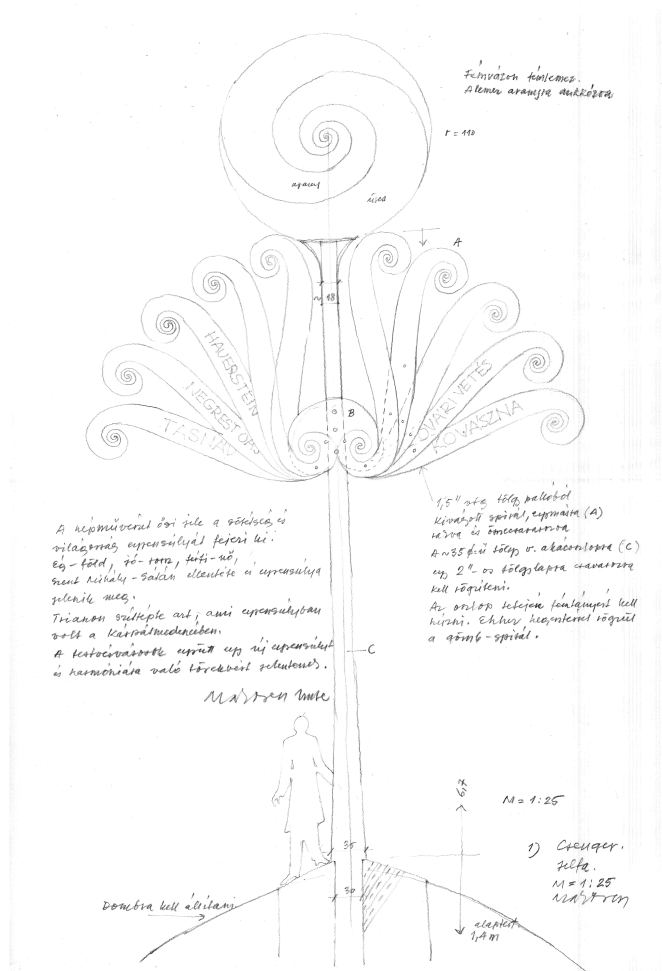

2 NAP

2025. augusztus 28. csütörtök

8.30	Regisztráció	Általános Iskola Aula
9.00	PLENÁRIS ÜLÉS Köszöntők:	Általános Iskola Aula Forján Zsolt Csenger Város Polgármestere Salamin Ferenc, az Országos Főépítési Kollégium elnöke dr. Hajnóczi Péter, Magyar Építész Kamara elnöke
9.30	ELŐADÁSOK Előadás 1	Művelődési Ház színházterem Csenger főépítési eredményei 38 év alatt Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész, MMA akadémikus, főépítész
9.50	Előadás 2	Csenger múltja, Kozma Rezső elfeledett csengeri építész munkásságának bemutatása Fábián László, Csengeri Helytörténeti Múzeum alapítója, nyugalmazott igazgatója
10.10	Előadás 3	A csengeri zsidóságról Szabó János, Csengeri Helytörténeti Múzeum igazgatója
10.30	Szponzori előadások	
10.40	Kávészünet	
11.00	Előadás 4	Szatmári táj Habarics Béla - Hortobágyi Nemzeti Park, Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység vezetője
11.20	Előadás 5	Organikus építészet Csengerben és a régióban Farkas Miklós - csengeri pallér
11.50	Szponzori előadások	
12.00	Ebéd	Általános Iskola étkező
13.00-	Előadás 6	Művelődési Ház színházterem Bioalma termesztés Csengerben Kiss Tamás kertészmérnök, a Szatmári-Ízek Kft termelési igazgatója
13.20	Előadás 7	Helyénvalóság, környezettudatos lehetőségek egy kisvárosban Páricsy Zoltán építész, környezettudatos építési szakmérnök, egyetemi mesteroktató
13.40	Szponzori előadások	
14.00	SZAKMAI PROGRAM városi séta, több csoport Indulás: Általános Iskola étkezőtől Előadók, vezetők: Szabó János, Kákos Dávid	Csenger városközpont fejlődése a helyszínen Útvonal: étkező - múzeum - református templom – görögkatolikus templom - sportcsarnok - polg hivatal – egészségház kívülről - Eszenyi Ház- Makovecz kulturtemplom
15.30- 16.00	Előadások a program részeként: 1. Hogyan lett város Csenger	Eszenyi ház Eszenyi Enikő Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművésznő, Csenger szülötte (csengeri múltja, a várossá válás története, a CSAK-Csengeri Alkotó Központ - létrejötté)
16.30	2. Adventista imaházból autókereskedés? Egyensúlyban – cirkuszművészettel demonstrált előadás	Makovecz Kultúr-templom Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, korábbi kulturális államtitkár (sorsára hagyott épület újjászületése)

17.00	Séta a Fürdőbe	Városi tanuszoda megtekintése
	Szabad program, fürdőzés	
19.00	Buszos szállítás a szállásokról a nem Csengerben elszállásoltak részére	
19.30	Polgármesteri Fogadás Köszöntő Díjátadás: Év Főépítészé Díj Svédasztalos vacsora, zene	Általános Iskola Aula Pohárköszöntő: Forján Zsolt polgármester Díjakat átadja: Forján Zsolt Csenger Város Polgármestere Salamin Ferenc, az Országos Főépítész Kollégium elnöke
21.30	Buszos szállítás a szállásokra a nem	
23.00	Csengerben elszállásoltak részére	

Makovecz Imre, JELFA

3 NAP

2025. augusztus 29. péntek

9.00	SZAKMAI SZEKCIÓÜLÉSEK	
	1. szekció: A főépítész szerepe ma, Csenger elmúlt 40 évének tükrében (max 50 fő) vezetők: Csernyus Lőrinc, Farkas Miklós	Osváth Ház
	2. szekció: Magyar Urbanisztikai Társaság Vidékfejlesztés ma, Járás-Település. Kistelepülések megmaradása, jövőképeség, stratégiák, szövetségek, belső energiák. Központi támogatások lehetősége. vezető:Dr. Alföldi György elnök.	Múzeum, Történelmi terem
	3. szekció: Makovecz Imre szellemiségének hatása a főépítési munkában és napjaink építészetében Kós Károly Egyesülés	Étkező emelet, Felnőtt étkeзде
11.00	PLENÁRIS ÜLÉS Szekcióvezetők beszámolója Építészeti és Közlekedési Minisztérium	Általános Iskola Aula Lánszki Regő államtitkár: főépítész feladatok - aktuális kérdések
12.15	Vándorzászló átadása	Általános Iskola Aula Átadják: Forján Zsolt Csenger Város Polgármestere Salamin Ferenc, az Országos Főépítész Kollégium elnöke Csernyus Lőrinc, Csenger Város Főépítésze Átveszik: XXX. Országos Főépítész Konferencia vendéglátó városának képviselői
12.30-	Ebéd	Általános Iskola étkező
14.00	Fakultatív Szakmai Programok (utazás saját gépkocsival)	
14.30	1. Tyukod, egy kistelepülés fejlődése, előadás: faluközpont és az általános iskola. Tervezők: iskola és étkező: Makovecz Imre, Csernyus Lőrincz, faluközpont épületei: Farkas Miklós 2. Komlódtótfalu, Becsky kúria műemlék épület,építéstörténeti előadás	Kajdi Szabolcs polgármester és az építészek Épület és park vezetett látogatása két turnusban

A programváltozás jogát fenntartjuk!

Rendezők:	Csenger Város Önkormányzata Magyar Főépítészek – Országos Főépítész Kollégium – Egyesület
Szakmai partnerek:	Magyar Építész Kamara Magyar Építőművészek Szövetsége Magyar Urbanisztikai Társaság
További információ:	web: https://foepiteszek.hu/konferencia email: konferencia@foepiteszek.hu ofkcsenger@gmail.com

ELŐADÁSOK, SZEKCIÓK TÉMÁI

Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész, MMA akadémikus, főépítész

CSENGERSIMA, NAGYGÉC

Csengersima egy a mai napig is létező település. Rajta van Magyarország közigazgatási térképén is. Mint ahogy nincs rajta Nagygéc és más települések, amiket az 1970-es szamosi árvíz után a Kádár rendszer leírt és megszüntetett. Pedig Nagygéc a mai napig létezik, de már csak két lakossal. A közműveket lekötötték és külterületként Csengersimához csatolták. A valamikori faluszerkezete a mai napig is felfedezhető és többek közt van egy gyönyörű katolikus temploma. A feltárások alapján az eredete minimum a középkorra tehető. A reformáció idején, mint ahogy a térségben sok más katolikus templomból lett a református igehirdetés háza.

Ezen a területen kezdtem el dolgozni, Farkas Miklóssal az úgynevezett Megmaradás Épületegyüttes tervezésén és egy a jövőbe vetett hitben remélve egy hosszú távú munkán. Ennek része volt a templom, felújítása, egy kilátótorony építése, egy látogató központ és egy emlékház megtervezése. A terület nagy részén őshonos Kárpát-medencei gyümölcsfákat ültettünk Kovács Gyula pomológus tanácsai alapján. És de nem mellékesen kőbe vésett üzeneteket küldtünk az arra járóknak és az őket meghallgatóknak. Az üzenetek szövegeit Kárpát-medencei falvak, városok, települések küldték el az építetőknek.

Ma közel 10 évvel az átadás után a gyümölcsfákat lehet szüretelni és étellel telt meg a Megmaradás Épületegyüttes és környezete. Nagygéc talán újra élni fog.

Csernyus Lőrinc

XXIX. Országos Főépítési Konferencia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

Csenger főépítési eredményei - Településfejlesztés a valamikori periférián

Egy település, falu, község vagy város egy élő entitás. Nem lehet csak számokkal, szabályzókkal bármiféle előírásokkal szabályozni a létét. Természetesen ezekre is szükség van, de kell mellé a humánus, a megértés és adott esetben az elfogadás is. Kell a helyi emberek bevonása a fejlesztésekbe, jövőképe. Ez nem egyszerű feladat, sőt adott esetben egy képzett főépítész is kevés ehhez. Felülről csak törvényekkel csak részben működik. És minél kisebb lélekszámú egy település, annál nagyobb szükség egy komplexebb munkaviszony kapcsolatteremtés létrehozására

Tapasztalatom és javaslatom: főépítési képzés, gyakornoki rendszer:

- ✓ történeti felmérés, első találkozás
- ✓ helyszíni jelenlét, rajzolás, településszerkezet
- ✓ kistelepülések civil szerveződése és lehetőségei
- ✓ munkacsoportok létrehozása helyiek bevonásával
- ✓ beavatkozási gócpontok meghatározása, (közös munka)
- ✓ fejlesztési lehetőségek
- ✓ munka bemutatása lakossági fórumokon
- ✓ főépítési szerződés megkötése
- ✓ bevezetés, főépítészség történet, példák
- ✓ mikro-térség, település típusok bemutatása napi kirándulások, meghívott előadók, példák
- ✓ civil szervezetek, település revitalizáció,
- ✓ helyi védelem, műemlék és főépítészség, példák
- ✓ tervtanács, fejlesztési koncepció, példák
- ✓ helyi politika és szakma, együttműködés a testülettel és térséggel,

a szempontok, mint valami váz úgy képzelhető el, amire építkezni lehet.

Fontos elem az állandó gyakorlat és jelenlét. Ahol lehet, ott részt venni tervtanácsokban, fogadó órákon, tervegyeztetéseken, bizottsági és testületi üléseken. Ezt akár nevezhetjük főépítési hospitálásnak is. A gyakornoki képzésforma nem akar konkurálni más ilyen jellegű rendszerrel. Megismerni a települések hétköznapijait, a napi építészeti és szerkezeti problémákat. Ez nem megy a rendszeres személyes jelenlét nélkül. Ahol a szakma mindennapi fogásaival is tisztában kell lenni. Adott esetben jobban szeretem a településgazda kifejezést, mint a főépítészt. A településnek szüksége van polgármesterre, állatorvosra, orvosra, tanítókra és lelki gazdáira, (papokra és tiszteletesekre). És szüksége van településgazda-főépítészekre.

A SZAMOS folyó mint településrendező

A Szamos forrásvidéke, ágai, mellékfolyói:

A Szamos hossza 411 km, Magyarország területére Csengernél lép be, az alsó folyószakasz a Tisza torkolatig 52 km.

Forrása két helyen van, az egyik ág a Nagy –Szamos a Keleti-Kárpátokban, a Radnai – hágó oldalán ered és Délnyugati irányba folyik. Mellékfolyói a Debra, Szalva, Ilva, Les.

A Kis-Szamos forrásvidéke a Bihar-hegység, a Gyulai havasok északi völgyében ered. A Kis-Szamoszt a Hideg-Szamos és a Meleg –Szamos táplálja, ezek északkeleti irányba folynak és a Gyulai-havasok alján Kis-Szamos néven egyesülnek. Mellékfolyói a Kapust, Nádas, Borsa.

A Kis-Nagy Szamos Dénánál egyesül, innentől hívjuk Szamosnak.

Az eddig gyorsfolyású, tisztavízű Szamos a Szatmári-Síkságra kiérve lelassul és kiszélesedik. A síkság homokját magával sodró, felkavaró folyó zavarossá válik, színe sárgás lesz. Sajnos ezt tovább színezik a településekről bevezetett – tisztított- ipari és kommunális szennyvizek.

1890 –ben kanyarulataiból 26 km –t levágnak, ezekből lett a Holt-Szamos, melynek –névével ellentétben- máig virágzó az élővilága.

A Szamoshát kialakulása, a folyó mint települések építője

„A Szamos kétmillió évvel ezelőtt elhagyta a Nyírséget és új medret vágott magának az akkor süllyedő Szatmári-síkságba. Aztán azt töltögetve áradásaival kialakított egy magasabb részt egy hátságot melyet ma Szamoshátnak nevezünk. Ez a hátság a környező nagy kiterjedésű mocsaraktól, vizes területektől kiemelkedik és lehetőséget adott az emberi megtelepedésre.

A Szamos mentén lakók élete szervesen összekapcsolódott a folyóval. A települések, elnevezése olyan mint az ember család és keresztnéve, pld Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamossályi...

A Szamoshát ősi Árpádkori falvaiból Csenger település hamar kitűnik, a város is a Szamosnak köszönheti létét, fejlődését. Jó fekvésének köszönhetően a honfoglalástól átkelési hely, és ez valamint a szatmári vár közelsége stratégiai helyé tette. A révvel, majd később fahídon történő átkelés vámszedési jövedelmet biztosított a településnek. A Szamossal való együttélés a mindennapokhoz tartozott, a folyó a város tövében, a kertek alatt folyt....

A Szamos közelsége kedvező volt, hiszen a kanyargó, kényelmesen ballagó folyó egy-egy árvíz után bőségesen zöldellő legelőket, termékeny talajt hagyott hátra, ami kiváló volt állattenyésztésre és gyümölcstermesztésre. A folyót övező árterületeken gyümölcserdők és dzsungelszerű szilvasok húzódtak. Ezekben a félvad szilvasokban termett a csodálatos szatmári szilvapálinka alapanyaga, a nemtudom szilva. Adatokkal bizonyítható, hogy a XVII-XVIII. szd -ban a csengeri sajkasok a Szamos vízi útján szállították az almát, diót, különféle aszalványokat az alföldi piacokra, egészen Szegedig.” *Fábián László*

Ebben az időben az emberek együtt éltek a folyóval, abból ittak, főztek és ott tisztálkodtak, ott itatták az állataikat. Tavaszunként kiöntött, de úgy voltak építve a folyó völgyében lévő épületek, hogy azokat ne semmisítse meg a víz.

Favázas, vesszővel fonott, sárral tapasztott házak voltak ezek, amelyeket az ár levonulása után újra tapasztották és frissen meszelték.

Éltek ezek a házak, rendszeres gondoskodást igényeltek, mint ahogyan mi emberek is, mi lenne velünk ha nem járnánk fodrászhoz, vagy nem tisztálkodnánk?

A Szamos nagy árvize, a folyó legnagyobb rombolása

A 20 .század egyik legsúlyosabb katasztrófája a Szamoson 1970 májusában volt.

A Szamos vízgyűjtő területén május 1-10 között heves hóesés volt, volt ahol elérte a 3 m-es vastagságot. Aztán május 13-án, egy nap alatt 100 mm/m² eső esett, Kolozsváron 162 mm, kétszerese a szokásosnak és ezt súlyosbította a hóolvadás, május 14-én hajnalban a Szamos átszakította a gátat Szatmárnémeti után, elöntötte a várost majd elöntötte a folyó jobb partján lévő településeket, május 20 –ig egészen Fehérgyarmatig.

Csengernél a víz 902 cm -en tetőzött, de a gát nem szakadt át, nem érte árvíz a települést.

A határmenti, magyarországi falvak lakosait Komlódtótfaluban, Nagygécben alvás közben érte a víz. Szatmárnémetiben 20 ezren, Magyarországon 40 ezren kényszerültek menekülni, településrészek, vagy teljes falvak váltak lakhatatlanná.

3300 épület megsemmisült, 20 000 megrongálódott, vagy lakhatatlanná vált.

A Szamos jobboldalon pusztított, bal oldalon viszont épített, Csengerbe, Mátészalkára több ezren költöztek, itt úgy nevezett újtelepek épültek, de voltak akik meg sem álltak Nyíregyházáig vagy Debrecenig. A Csengernél lévő több száz éve meglévő átkelőhelyet megszüntették, az 50 –es években épített fém szegecselt hidat 1981 ben elbontották, ezzel Csenger zsákutcába került.

Mai kapcsolatunk a Szamossal, a természettel

Az ember alapvetően praktikus lusta lény.

Azt szeretné, hogy minden őt szolgálja, így volt ez régen és most is így van. Rohamosan fejlődik a technika, a mesterséges intelligencia, egyre kiszolgáltatottabbá válunk, de ezáltal egészen gyors ütemben butulunk, elveszítjük életre valóságunkat.

Mivel azt gondoltuk, hogy a Szamos – vagyis a folyó- már nem megélhetési forrás, gátak közé szorítottuk. Nem akarunk árvizeket, mert az pusztít, de a folyó megregulázásával elvettük tőle az építő, életet adó lehetőséget is. Gyorsan átengedjük, menj csak és vidd magaddal a szennyvizünket is.

Ma már tudjuk mekkora tévedés az efféle folyó szabályozás, kiszárítottuk az Alföldet, lecsökkent a talajvíz szintje, a Szamos mentén kiszáradnak a földek!

Ezt a helyet ahol most vagyunk az 1930 –as években zsidó vállalkozók alakították ki, homokkitermelés céljából. Ladikokkal hordták a partra a sódert majd a rámpákon ló vontatta csillékkal juttatták feljebb és deponálták a magas parton. 1945 –ben deportálták Csengerből a zsidó családokat, a sóderbánya új tulajdonosa a Lenin MGTSZ lett, ők már kotróhajót használtak és hidegvérű lovakkal húzott, 1 m3 –es kordélyokkal szállították a sódert. Aztán 1989 –ben ennek is vége lett, kárpótlásba szétosztották a területet a TSZ tagok között, évekig állt elhagyatottan ez a partszakasz amikor 15 éve elkezdtem egyenként megvásárolni a területet.

A mi korosztályunkból kevesen tapasztaltuk meg a folyókkal való szerves együttélést. Nekünk szerencsénk volt, az általános iskolai testnevelő tanárunk 1975 ben lehozott minket a Szamosra, mi voltunk a Vízi úttörők. Csónakba szálltunk, nyaranta túrákra indulunk, bejárjuk a Szamost a Tiszát, a Túrt, a Keleti főcsatornát, a Körösöket , eljutunk Szegedig. Közben ismerkedünk a természettel, hazánk tájaival, egymással. Erősödünk , mivel folyton feladatot kapunk megtanultunk minden helyzetben talpon maradni. Túlélni a szakadó

esőt, a tikkasztó napsütést, leküzdeni az éhséget és a fáradtságot. Előre lépünk a ranglétrán, kormányosok lettünk, még 14 éves gyerekek vagyunk, de már 11 - 12 éves társainkat bízzák ránk, észrevétlenül tanuljuk meg mi a felelősség. 1989 –ben a vízi úttörő mozgalom megszűnik, de később mi, vizeket járók létrehozunk egy vízimentő egyesületet, majd megalakítunk egy táj és környezetvédelmi egyesületet és ezek keretében próbáljuk a természetbe csalogatni az embereket. Mire tanít a természetes környezet?

A természetnek állandó törvényei vannak, amelyeket meg kell tanulni, hogy létezni tudjunk a világban. A folyók és az ártéri erdők minden évszakban más arcukat mutatják, megunhatatlanok.

„...függsz a levegőtől, a víztől, a tápláléktól, a szüleidtől, az embertársaidtól, a láthatatlan erőktől, az időjárástól, a csillagoktól, attól is, hogy a Föld mélyéből milyen sugárzásokat kapsz. Van ami az enyém és van, ami a tiéd. Van amikor a másíknak van igaza, akkor is, ha az nem a te igazságod. Önmagamhoz, a páromhoz, a gyerekemhez, a barátaimhoz, vagy bármilyen közösséghez tartozni azt jelenti, hogy egyszerre vagyok önmagamé és másoké. Egyszerre élek magamnak és másoknak. Alkalmazkodom, és nem is. Önző vagyok és önzetlen is. Örööm az „indentitásomat”, de néha föladom a többiekért. Fontos, hogy keringj a saját tengelyed körül is! Az is kell, hogy a Nap körül forogj, odaadóan, úgy ahogyan azt ő parancsolja, és hogy alázatosan együtt működj a Holddal....

Nem lehetsz teljesen „szuverén”, mert függő helyzetben vagy „ Müller Péter

Ha figyelsz a Szamos megtanít minderre és energiával tölt fel. Ha lejössz a partra rövid idő alatt megszabadulsz a mindennapi stressztől és erőt kapsz az előtted álló újabb feladatok elvégzéséhez.

Keresd az egyensúlyt, válj vízzé, alkalmazkodj a környezet formájához, de haladj a saját a célod felé. Térj ki, kerüld az akadályokat, de ha muszáj szakítsd át a gátat.

Csenger 2025. július Farkas Miklós

XXIX. Országos Főépítési Konferencia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

Csenger múltja, Kozma Rezső elfeledett csengeri építész munkásságának bemutatása

Előszó

A „Mesélő régi csengeri képeslapok”-ban szereplő Kozma Rezső és Székely Gyula unokája vagyok. Szüleim Székely Sándor és Kozma Gabriella 1948-as házasságkötésükkor elszár-maztak Csengerből. Én már Budapesten születtem 1950-ben, de gyermekkorom nyarait, 15-éves koromig, Csengerben töltöttem. Ezek a nyarak főleg Székely Gyuláné (Bélteki Irma) nagyanyámhoz és a Béke u. 26. alatti házhoz, kisebb mértékben Kozma nagyapámékhöz és a Híd utca 4. sz. alatti Kozma-házhoz kötődnek. Csengerről és a Szamosról egész életemre szóló szép emlékeket őrzök.

2014. októberében a Mátészalkán élő Dorka Sándor unokabátyámék értesítettek róla, hogy a KELET- Magyarország október 3-i számában „Ősök üzenete a palackban” címmel megje-lent egy cikk arról, hogy a Méhteleki Református Templom felújításakor a templomsüvegen levő gömbben találtak egy idő kapszulát 1929-ből, egy lezárt üveget, melyben egy levél volt. A levélben szerepelt, hogy a felújítást „Kozma Rezső csengeri építőmester végezte”. Ekkor vetődött fel bennem, hogy tennem kellene valamit, hogy nagyapám és munkássága ne felejtődjék el a Csengeriek emlékezetében, annál is inkább, mert a teste is a csengeri temetőben nyugszik. Mivel már én is 66 éves vagyok, úgy gondolom, hogy ez az utolsó pillanat elősegítenem, hogy a Csengeriek valamilyen formában emlékezhessenek rá.

A család tagjaitól (Kozma György és Gábor, Akáb Lóránd és Székely Ida) elkezdtem össze-gyűjteni az ősökkel és a nagyapám életével, szakmai munkásságával kapcsolatos adatokat, dokumentumokat és emlékeket, ill. előkerestem azokat a fényképeket, amelyeket 1990. tavaszán készítettünk férjemmel és gyermekeimmel egy kelet-Magyarországi kirándulásunk során. A kirándulás célja az volt, hogy megmutassuk a gyerekeknek a „gyökereket”: Csengert, a nagyapám által épített vagy tervezett, ill. felújított épületeket, templomokat és a környék egyéb nevezetességeit. Az így összeállított anyagot adom át Önöknek.

Kozma Rezső élete, munkássága

Szülők, származás

1839-ben kötött házasságot Kozma György (1805-), 34 éves özvegy, érkávási lakos és Beretzki Mária (1820-) 19 éves hajadon Érkáváson. (1. melléklet) (Ők Kozma Rezső nagyszülei.)

1848-ban ebből a házasságból született Kozma György Érkáváson (v. Király-darócon?). Ő 1872-ben - már mint Kozma György ácsmester - , Csengerben feleségül vette az 1851-ben született Tóth Emília 18 éves hajadont, Tóth László csengeri asztalos leányát. (2-4. melléklet+fényképek)

Házasságukból 10 gyermek született Csengerben, de csak négyen maradtak életben.

A legfiatalabb 1888. április 16-án született: György, Rudolf, aki a későbbiekben a Rudolf magyar megfelelőjét, a Rezsőt használta. (5. melléklet)

Szakmai életútja

Már apja, Kozma György is igen jó nevű, főként magasépítéssel foglalkozó ács és kőműves-mester volt. Ezt tanúsítja a mellékelt Céhmasteri tanulólevél, ill. cikk. (6-7. melléklet)

Kozma Rezső 1898-1906. között végezte a középiskola I-VIII. Osztályát a Sztarmárnémeti Kir. Kat. Főgimnáziumban. (8.melléklet+érettségi tablókép)

1906-1910. között a Budapesti Királyi József Műegyetem, Építészeti osztályán folytatott tanulmányokat. Tanárai voltak a kor nagy építészei (Nagy Virgil - ókori alaktan; Petz Samu- középtéstan; Schulek Frigyes – középkori építészeti alaktan; Rauscher Lajos – ékítmény-tan; Hauszmann Alajos – köz és mélyépítész), de pl. a kémiai technológiát is a híres Wartha Vincénél tanulta. (9-10. mellékletben az egyetemi indexből másolatok.)

Az építőmesteri vizsgához a szakmai gyakorlatot

- 1909-ben Felföldy Dániel budapesti építőmester Bp., I. kerületi irodájában (½ év),

- 1906. és 1911. között (budapesti tanulmányai alatt a nyári szünidőben) apja vállalataiban és magasépítési munkáiban szerezte, ahol szintén alkalmazásban volt. (11-12. melléklet)

1912-ben önállósította magát.

Az I. világháború alatt (1914-18.) az olasz fronton sikeres hidász volt, hidat épített a Piave-n (katonakép).

Kozma Rezső építészeti szakmai munkássága főként az 1920-as, 30-as évekre tevődik.

Míg az 1920-as éveket a konzervatív irányú építészeti tevékenység jellemezte Magyarországon, az 1930-as évek közepére – a gazdasági válságon túlhaladva – az építési tevékenység is alkalmazkodott a modernizálódó kor követelményeihez. Általánossá vált a vasbeton szerkezet, a vasbeton és téglafödém, elterjedt a jobb hőszigetelésű lyukacsos vázkitöltő téglá. Kozma Rezső az 1930-as évek templomépítő programjában a környéken elsőként alkalmazta ezeket a technológiákat is.

Nagyobb munkái

Kozma Rezső nagyobb munkái Csenger körzetéhez kapcsolódnak. Egy részük ma is áll, el-látja feladatát, ill. idegenforgalmi, turisztikai jelentőségű. Más része lebontásra került, vagy éppen a történelem viharában megsemmisült és csak a családi legendáriumból lehet róluk tudni.

1912.: Csengeri református iskola új szárnyának tervezése;

1924.: Csengeri új csendőroros (a gr. Tisza István utcában) tervezése;

1928.: Urai református templom tervezése;

1929: Csegöldi görögkatolikus templom, torony és villámhárító felújítása;

1929: Méhtelegi református templom átépítése, tervezése és kivitelezése;

1931: Csegöldi görögkatolikus templom átépítése;

1932: Tisztabereki református templom építése;

1938.: Penészleki görögkatolikus templom tervezése és építése;

1939.: Csenger, Hangya Szövetkezet tervezése;

Az 1929-ben megjelent, „Az 50 éves Vállalkozók Lapja JUBILEUMI ALBUMA”, - mely a magyar építőművészet és építőipar 50 évét foglalja össze 1879-től 1929-ig – tartalmazza Kozma Rezső addigi munkásságát (mellékletben az album 456. oldalának másolata).

Eszerint a fentieken kívül épített még

- Zajtán műmalmot;
- Nyíraczádon szeszgyárat;
- Fehérgyarmaton iskolát;

- Csengerben lakóházat.

Ma is megtalálható templomai

A ma is meglévő templomokról a régi családi dokumentumokban, az 1990-es családi kirándulásunkon, a települések honlapjain, a Vikipédián, ill. a turisztikai információs helyeken az alábbiak találhatók.

1. Urai református templom (tervezés, 1928)

A templom történetéből

A falu teljesen az Ecsedi láp szélére épült, mely állandóan elnyeléssel fenyegette. A település a 18. század elején el is pusztult a láp miatt. 1724-től 1800-ig pusztta volt és lakatlan. A faluban református magyarság telepedett meg újra.

A hívek építettek egy kis fatemplomot, amelyet 1822. november 7-én szenteltek fel; ez a templom 1858-ban leégett. Ezután báró Uray Bálint egy nagy telket adományozott az egyháznak, amelyre tanítói lakot és iskolát, később imaházat építettek.

Ura az 1900-as évek elején 610 lakosú, 68 házból álló kis település volt. Lakosai közül 268 református, 229 görög katolikus, 48 római katolikus, és 60 izraelita vallású lakossal.

Ura Község jelenlegi református temploma építését Kozma Rezső csengeri építész tervei alapján 1928-ban kezdték el. A templom egyszerre épült a déli homlokzat előtti, nyolcszögletes 23 méter magas tornyával. A belső térben sík, vakolt mennyezet és 170 ülőhely van.

Kozma Rezső hagyatékából

1990-ben készült fénykép az Urai református templomról

2. Csegöldi görögkatolikus templom (torony és villámhárító felújítása, 1929; majd a templom átépítése, 1931)

Részletek a „Csegöld község története” című tanulmányból:

Tudjuk, hogy építési éve 1463. Eredetileg római katolikus templomnak épült. Amikor protestánssá lett, a hajó déli falán ajtót nyitottak. Más építészeti átalakítás sem ebben az időben nem történt, sem akkor, amikor 1785-ben görög katolikus templommá lett. Abban az időben ennek nem is voltak meg a gazdasági feltételei. Száz esztendő alatt azonban sok apró átalakítás történt. Fokozatosan uralkodóvá vált benne a barokk formavilág. Befalazták az oldalajtót.

Eltávolították a hajó támpilléreit. Félköríves záradékkal látták el az ablakokat és a belső bejáratí ajtót. Átépitették a tornyot. A hajó nyugati végéhez barokk, köralaprajzú sarokpillérekét építettek, valamint ívelt kétoldali végződéseket.

A tető átfedésekor találták meg a protestáns képmorbolás elől a templompadlásra elrejtett, egyre feketedő képeket. Ezeket a templom falára helyezték el.

1850-ben a hívek esztétikai igényének megfelelően, valamint a bizánci jelleg kialakítása céljából, megfelelő liturgikus tér kialakítása érdekében felállították az ikonosztáziót. Ez is kisebb belső átalakítással járt.

1862-ben létesítették a torony felső részének gazdagabb architektúráját, az akkori ízlésnek megfelelően. Ez részben a toronysisak átépítésével is járt.

A legnagyobb átépítés 1897-ben történt. Ezzel veszítette el a templom végleg műemléki mivoltát és vált műemlék jellegűvé.

Ez magyarázza az OMF elődjének a Műemlékek Országos Bizottságának engedélyét, amellyel hozzájárult a hajó szélesítéséhez. Kikötötte azonban, hogy ami a templomon műemlék értékű, ami eddig megmaradt, az maradjon most is sértetlen. Így kikötötte, hogy a hajó bővítése, csak a szentély és a torony teljes megóvása mellett vihető végbe.”1928. május 19-én, a világot sújtó gazdasági válság árnyékában hoztak határozatot a templom bővítéséről; iskola és egyházfilakás építéséről és a parókiális udvaron istálló létesítéséről. A várható költségek a nemrég megállított infláció és a gazdasági válság korában elképesztően nagyoknak mutatkoztak. Jellemző a csegöldi népre, hogy a legnagyobb nehézségben mutatkozott meg leginkább ereje. A pap járt elől jó példával: egy pár két éves ökörtinót ajánlott az építkezés költségeire. Híveit pedig így buzdította: „Isten áldása lesz a falun, ha templomépítő nemzedékké lesznek.

A gyűlés elhatározta, hogy három éven át családonként évi 20-20 pengőt, ezen felül holdanként 2-2 pengőt fizetnek be az egyház pénztárába. A püspöki hivatal a cselédek fizetni valóját – szociális gondolkozástól vezetve – évi 10-10 pengőre mérsékelte.

A harangozóházat az iskola mögötti egyházi telekre építették. Ez az épület az 1970-es nagy szamosi árvízíg állott. Az döntötte romba. Az iskolaépítésre a kultusz kormányzat a költségek 66 %-át ajánlotta fel. Az egyházközség csak 10 %-ot vállalt. Ezen felül a kút, a kerítés létesítését, valamint a bútorzat beszerzését is magára vállalta.

Az iskola, a harangozó lakás és a parókiális istálló 1929. május 2-ára elkészült.

Ekkor egyeztek meg Kozma Rezső csengeri építésszel a torony és a villámhárító felújításában. E munkák költsége 1600 pengő volt. Június 24-én fejeződik be a torony megújítása.

A toronykereszt megáldására július 7-én kerül sor. A torony gömbjébe az alábbi sorokat helyezték el:

„Remegő kézzel fogjuk meg a tollat, amikor e pár sort ide írjuk, hogy ezúttal néminemű hiteles emléket hagyjunk mi ma élők Nektek, kik Isten kegyelméből majdan utánunk következtek. Ma 1929. július 7-e van. Csegöldi gör.kat. magyar egyházunk renovált templomtornyának kereszt és gomb szentelése.

Mi akik nem magunkért élünk, hanem a Ti remélhetőleg boldog jövőtök Isten kegyelme által támogatott előkészítői vagyunk, azt hisszük, hogy örömet szerzünk Nektek, ha e pár emléksorral szolgálunk arra az időre, amikor elmondhatnánk, hogy „voltunk, mint Ti!”

Síri pihenésünk boldog lesz, ha abban a tudatban távozunk, hogy utódaink tántoríthatatlan hűséggel vallják majd atyáik évezredek által megszentelt magyar gör.kat. szertartását és hitét. Karddal szerzett, de kereszt által megtartott, ma ugyan öt véres csonkra feldarabolt édes hazájukat szeretik. Imádsággal megszentelt, szorgalmas, áldozatos, nemes nagylelkű munkájuk révén – nemcsak megtartják azt, amit elődeiktől átvettek, hanem azt gyümölcsözőleg fejlesztve, hatalmassá, naggyá fejlesztik és kiépítik.”

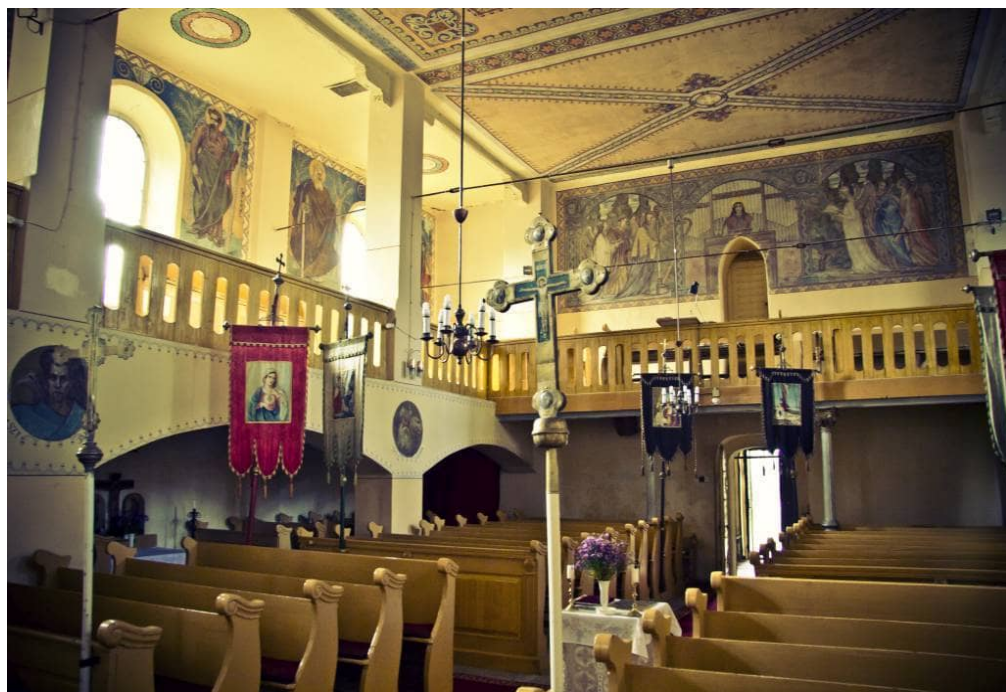
A templom átépítésére több tervet készítettek. 1931. január 21-én fogadták el a végleges tervet. Március 17-én versenytárgyaláson az egész munkát Kozma Rezső kapta meg. A teljes munka költség-előírányzata 28-30.000 pengő volt.

Az új templomhajó az eredeténél 50 %-kal szélesebb. A hajó szélesítése azonban éppen a kétszeresére növelte a befogadó képességet, mivel a bővítés föléd oldalkórust építettek 2 x 2,5 méter szélességben. Hátral egy kórus maradt, melynek feljárata kívülről van. A szentély északi részéhez új sekrestyét illesztettek.

Komoly gondot okozott, hogy az átépítés, illetve megszélesítés folytán a tető hajlás-szöge megváltozott. Az a csapadékot nem tudta levezetni. Hiába fedték át később többször a templomot. Véglegesen csak bádogtető készíttéssel sikerült a hibát kiküszöbölni 1971-ben. A munkák igen jó ütemben haladtak. A március 17-én felvállalt munka június 3-ára elkészült.

A Csegöldi görögkatolikus templom

A templom belső képe

3. Méhteleki református templom (átépítése, tervezése és kivitelezése, 1929)

A templom történetéből

Méhtelek kétutcás, útelágazásnál települt falu. Temploma a két utca elágazásánál épült. Mindig kis falu volt, a faluban a soros beépítésű szalagtelkek a jellegzetesek. Egyetlen műemléke a református templom, mely a XV. században épülhetett, erről azonban eredeti feljegyzés nem maradt fenn. Az 1871-es években - egy korabeli kimutatás szerint - Szatmár vármegyében csak 11 helyen volt római katolikus parókia, közülük első helyen említik Méhteleket. 1629-ben pedig az egész megye területén csak Ecseden volt katolikus pap, így nyilvánvaló, hogy a méhtelekiek az 1570-1629. évek között fogadták be a reformációt, az övék lett a templom is.

Gecze István prédikátor 1809 április 30.-i jelentésében a következőket írta: "Vagyon egy régi kőtemplom, mely mikor építettett nem tudatik, hanem megújított az 1777. esztendőben az ecclesiának költségén, mely felől a régi öregek úgy beszélnek, hogy Kunn Erzsébet kisasszony építtette. Két harang is vagyon, a nagyobbik 102 fontos, a kisebbik 30 fontos, mindkettőt ez ecclesia önttette." Az eredetileg egyhajós támpilléres szentélyű templomnak táblás festett a mennyezete, és különálló fatornya volt.

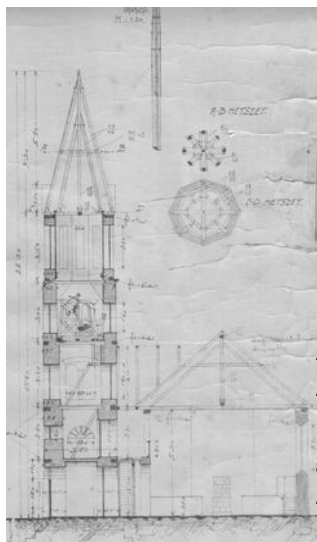
A templomot 1929-ben jelentősen átépítették. Ekkor derült fény a régi, talán a sekrestyéből nyíló befalazott ajtóra, melynek szemöldökfáját is megtalálták, de ez ajtóra a reformátusoknak többé nem volt szükségük. A templom nyugati részét kitoldották, és a szimmetria érdekében ezt a végét is a szentély nyolcszögű záródásához igazították.

A mellékelt alaprajz szerint a régi falakat a megjelölt szakaszon meghagyták, amelyben az X-el jelölt helyen volt a sekrestyeajtó. Nyugat felé ekkor készült a főbejárat.

A tervezést és az építés munkálatait Kozma Rezső csengeri építőmester végezte. A 27 m magas torony négyszintes. Három szintje négyszögletes, a negyedik nyolc-szögletű. A teteje gúlasisakos. A templom körül tíz bádoggal fedett támpillér áll. Az ablakok is 1929-ben készültek. Mivel a torony az oldalfaltól kissé előrébb épült, a belsőben kis előtér keletkezett, melynek emeleti részébe karzat készült. A 8 x 18 m-es belső térben sík, vakolt mennyezet, a nyugati záródásban egy támaszték nélküli fakarzat és 150 ülőhely van. A késő gótikus eredetű átépített templom műemlék jellegű.

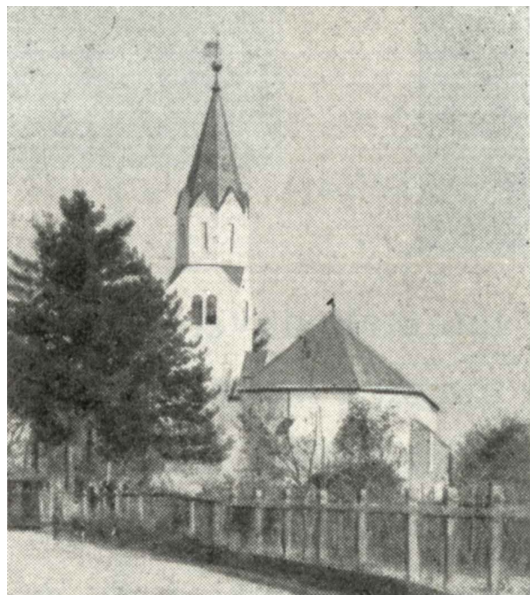
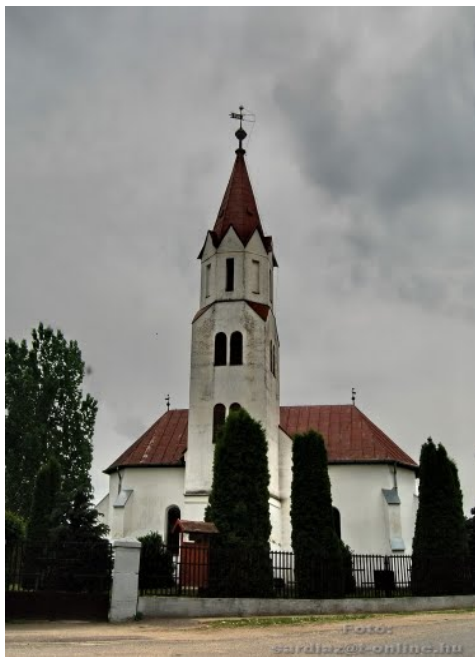
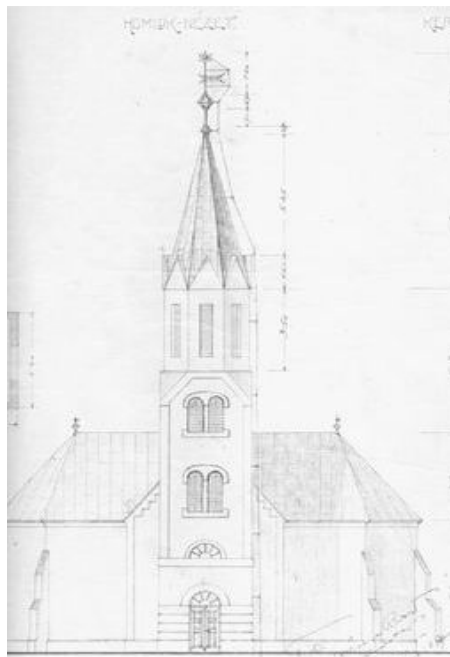
Az eredeti, átépítés előtti állapotban a templom : Kozma Rezső rajza (1929)

A torony hozzáépítése

A 27 m magas torony négyszintes. Három szintje négyszögletes, a negyedik nyolc-szögletű. A teteje gúlisasakos.

A templom körül tíz bádoggal fedett tám-pillér áll. Az ablakok is 1929-ben készültek.

Eredeti felvétel 1929-ből (Jubileumi album)

A süveg gombjában üzenetet rejtettek el az utódok számára.

Ősök üzenete a palackban

2014. októberében a templom felújításán dolgozó építészeti cég a templomsüveg gombjába rejtve egy időkapszulafélét talált 1929-ből. Nem ritka a templomsüveg gombjába rejtett időkapszula. A családi legendárium szerint a gombot mindig személyesen Kozma Rezső rakta fel.

Kálmán Dávid atya rendhagyó istentisztelet keretében, hívei előtt olvasta fel a barna üvegcsébe zárt üzenetet. Az atya által e-mailben elküldött levél mellékelve szerepel. Az üzenet felolvasását hanganyag tartalmazza a 14. mellékletben.

A levél tartalma

A méhteleki reform. egyház presbitériuma 1926. július 4-én tartott ülésében elhatározta, a meg sem állapítható időben, még a reformáció felvétele előtt épült régi templomát átalakíttatja és tornyot épít hozzá. Mivel azonban az építési munkákat költségeit a maga erejéből – tekintettel a hívek csekély számára, gyenge teherbíró képességére – előteremteni nem tudta volna: országos gyűjtési engedélyért folyamodott a m. kir. belügyminisztériumhoz. (...) a gyűjtés (...) tizezer-ötszáz pengő tiszta eredménnyel végződött. Ezenkívül a m. kir. vall. és közokt. minisztériumtól kapott az egyház 500 pengő segélyt, valamint Barkász Albert Budapest székesfővárosi főszámvivő úrtól 500 pengőt. (...) az építést 6 pályázó közül Kozma Rezső cseengeri építőmester nyerte el és végezte tizenötezer-hatszáz pengőért. (...) Isten áldását kéri a ma élők a késő utódokra.

Gyimesi István, az építészeti cég vezetője, így nyilatkozott a templomról:

„A méhteleki református templom még felállványozva is tiszteletet parancsol, belépve pedig magával ragad az egyszerűsége: kétoldalt és a galérián padok, középen a szószék, északi oldalán pedig a torony és a hozzá tartozó harangláb fogad.”

4. Tisztabereki református templom építése (1932)

A tisztabereki református templom 1932-ben épült. A templom déli homlokzata előtt 28 méter magas torony áll. Belső terében sík, vakolt mennyezet, a torony felől egy fakarzat és négy sorban ülőpadok találhatóak. A keleti falhoz simuló, Bakk József kölcsei asztalosmester készítette szószékre két fal közötti lépcsőn lehet feljutni.

Kép Kozma Rezső hagyatékából

1990-es kép

cia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

**5. Penészleki görög katolikus templom
(tervezése és építése, 1938)**

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a román határ mentén található település 1971 után vált önálló községgé, de manapság sincs ezernél sokkal több lakosa. A Penészlek név egyértelműen szláv eredetű, de jelentése egyaránt lehet tó, mocsár vagy penész.

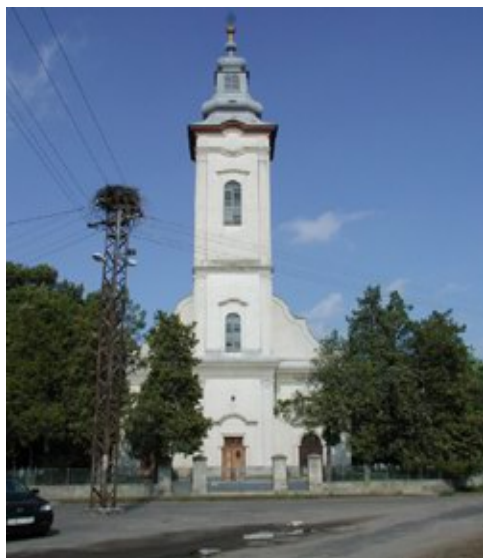
A falu legfontosabb látnivalója a görögkatolikus templom - mely Közép-Európa legnagyobb belső térrel rendelkező görög katolikus templomépülete.

A templom elődjét 1876-ban építették, de a XX. század elején lebontották. A ma is látható templom 1938-ban épült, Kozma Rezső tervei szerint.

A templomban emléktábla őrzi Kozma Rezső nevét.

1990-es felvétel

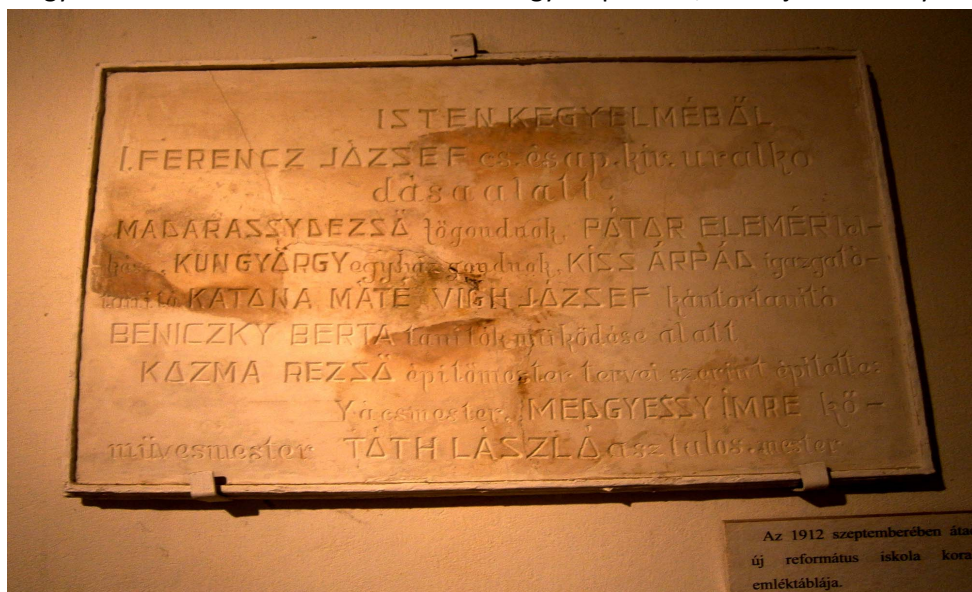
A Penészeleki görögkatolikus templom és a templombelső

Meglévő és lebontott egyéb épületek

1. Csengeri református iskola új szárnya (tervezés, 1912)

1912-ben épült meg a református iskola új szárnya, melynek egy része a Piacra, másik része a Köves utcára nézett. Mellette balra látható az 1895-ben épített régi, két tantermes kisiskola. Az új épület tervezője Kozma Rezső csengeri építész volt. A két iskolarészt 1957-ben építették egybe.

A református templom keleti oldalán egykor, a két Berekallyi utca orsószerű elágazásánál egy nagy térség alakult ki. Az 1900-as évek legelején készült képeslapon láthatjuk ezt, ahol a villanyvilágításnak nyoma sincs. A baloldali utca a Köves utca nevét viseli, mint ahogy a felirat is mutatja mivel ez volt Csenger első kikövezett útja, mely a Hídhöz vezetett. A tér keleti oldalán utcafrontos városias hatású, zsidó üzletek sorakoztak. Ez a kisvárosias jelleg a hatvanas évek átgondolatlan építési szemlélete miatt megszűnt. Szemben láthatjuk a Református Iskola két épületét, melynek baloldali, alacsonyabb része 1896-ban épült egy korábbi helyett, melynek homlokzata hajdan egy Kistó nevű lapályos részre nézett. A jobboldali szárnyat 1912-ben építették, ezt nevezték később Nagyiskolának. A két részt 1954-ben egybeépítették, az újabb szárnyhoz

igazították külsőleg. Iskolai funkciója 1992-ben szűnt meg, jelenleg átalakítva a

Méliusz Idősek Református Otthonának ad helyet.

Az iskola először 8 ablakos volt

A későbbi képeken 5 ablakos

Az iskola előtt már park van, de még nem áll ott az emlékmű

2. Csengeri új csendőrors (a gr. Tisza István utcában (tervezése, 1924)

Kozma Rezső csengeri építész tervei alapján épült az 1920-as évek végén a Kerületi Csend-őrlaktanya.

A hátra nyúló épületrészben voltak a legénységi szobák és kiszolgáló helyiségek. 1945 után a II. szá-mú Tisza utcai Óvoda volt falai között. Az épületet az 1970-es években lebontották.

3. Csenger, a főszolgabíró háza (1929 előtt épült)

A Jubileumi Albumban szereplő Lakóházról azt tudjuk, hogy 1929 előtt épült, és Dr. Os-váth Ferencz főszolgabíró lakása volt. Jelenleg is áll, a gr. Bethlen I. (Béke u) utcában van, elég jó állapotban.

3. Csenger, Hangya Szövetkezet (tervezés 1939)

A múlt század végétől, de főképp az 1920-as évektől működött hazánkban a Hangya Termelő-Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet. Csengerben a harmincas években épült ki szervezetük, és lett önálló üzlethelyiségük, melyet 1939-ben Kozma Rezső helyi építész tervei alapján építettek. Az akkori viszonyok között egy modern felszereltségű boltról beszélhetünk, melynek vezetője Pázsit Gyula volt. Az épület másik részében Székely Gyula kocsmája működött, ahol rendezvényeket is tartottak.

A háború utáni években a Hangya utódjaként a Nemzeti Földművesszövetkezet alakított itt ki Áruházat. A felvétel az 50-es évek elején készülhetett, láthatjuk, hogy balra, a volt kocsmá helyett Kisáruház néven szintén egy áruház működött.

Később ennek helyén Vas-Műszaki bolt nyílt, míg a jobboldali részen Csenger első Önkiszolgáló boltját avatták, később Vegyi-Háztartási üzlet lett. Mindkét boltot a lebontásig (1990) így ismerték.

4. Csenger, Kozma-ház

A Híd utca 4. sz. alatti Kozma-házat – a fényképek alapján - még Kozma György építhette, de fia feltehetően felújította, ill. a későbbiekben egy részét Kati lánya részére leválasztotta.

Az eredeti Kozma ház feltehetően kb. 1932-ből (a három kislány életkora alapján) A bal oldali lány Kozma Kati, kb. 16 éves, eszerint a kép 1940-ben készült.

A leválasztás vázlata (Kozma Rezső rajza)

A szétválasztott ház az utcáról

Még egy kép a Híd u. 4-ről

Amiről csak keveset tudunk!

1. Zajta: Műmalom

Nem tudunk róla semmit.

2. Nyíracsád: Szeszgyár

Buzitapuszta volt a Vécsey-uradalom gazdasági központja. Az itt lévő kúriát a birtokot irányító tisztartó lakta.

A kúria mögött fenyőerdő terült el, távolabb egy magasabban fekvő kilátóhelyen filagória állt. A sétautakkal behálózott díszkertben pávák és gyöngytyúkok éltek. A majorsági udvar bal oldalán pedig magtár, kovácsműhely, kerékgyártóműhely és sőreistálló állt. Távolabb a cselédlakások sorakoztak, az udvar túloldalán pedig dohány szárítót, malmot és szeszgyárat emeltek. A visszaemlékezések szerint a megtermelt gyümölcs egy részét eladták, másik részét a szeszgyárban dolgozták fel. A szeszgyárat 1950-ben széthordták!

3. Fehérgyarmat, iskola

Annyit tudunk róla, hogy 1990-ben lebontás alatt volt.

4. Ismeretlen építmény

Kozma Rezső hagyatékában szerepel az alábbi fénykép, melyet nem sikerült beazonosítanunk. Hátoldalán kézírással „Kozma Gy. Rezső építőmester Csenger” felirat látható.

Kozma Rezső tevékenysége a II. Világháborútól

A II. Világháború kezdetekor Kozma Rezső már 52 éves volt. Háború alatti és utáni tevékenységéről fia, Kozma György 2016. februárjában így mesél:

„A II.háborúban nem vett részt. Tartalékos volt.

A háború alatt malmozott – sok ember öröme. A visszavonulók a malmot felégették. Ő újjá építette. Volt valamilyen részvénytársasági kísérlete is.

A malom helyileg az udvar végén, a töltéssel párhuzamosan helyezkedett el.

Jött a TSz. elhordták.

A Csengeri Állami Gazdaságba ment dolgozni, majd Apagyon kapott munkát. Mezőgazdasági építményeket tervezett, kivitelezett.”

Egy kicsit részletesebben:

A Kozma-malom a „Malomipari adatszolgáltatási ív” (15-16. melléklet) szerinti adatai:

„Tulajdonos: Kozma Gy. Rezső és Trsai

Telephelye: Csenger, Szatmár m. Híd u. 22. (a számozás a későbbiekben változott, Híd u. 4. lett)

Mely évben létesült az üzem: 1932-ben

Teljesítőképessége terményfajtánként:

búzaórló: 40 q/nap;

daráló: 90 q/nap;

olajütő: 30 q/nap.

Egyidejűleg csak a búzamalmot, vagy a darálót lehet üzemben tartani, mivel távol van a transzformátor! Megfelelően olcsó tüzelőanyag esetében a gőzgéppel az összes üzemben tartható!”

Ez a malom tehát nem a Kozma György által épített szélmalom volt, hanem feltehetően már egy - Kozma Rezső által épített - gőzmalom, mely a Híd u. 4. sz alatti ház udvarának végén, a töltéssel párhuzamosan helyezkedett el!

A háború alatt malmozott – sok ember öröme

Ez alatt azt kell érteni, hogy a legnehezebb háborús időkben is tisztességes bért fizetett embereinek, ill., hogy az éhező szegény embereket mindig megsegítette, sok esetben úgy, hogy az őrlésre bevitt ocsú helyett tiszta lisztet adott.

A visszavonulók felégették. 1944-ben a visszavonuló magyar csapatok felrobbantották a Szamos hidat és felégették a malmokat, hogy ne kerüljenek az oroszok kezére. (fényképek mellékelve)

Újjá építette

A megmaradt gépeket felhasználva újjáépítette a malmot, mely a továbbiakban olajütőként tudott működni.

Jött a Tsz, elhordták.

Az 50-es évek elején Kozma Rezsőt koholt vádakkal meghurcolták 3 hónapra börtönbe zárták. A legenda szerint az őt jól ismerő tótfalusi párttitkár kiállt mellette, hogy szabadon engedjék.

Tevékenysége ezután:

Ezután mezőgazdasági építményeket tervezett, kivitelezett.

1965-ben halt meg, 77 éves korában, teste a csengeri római katolikus temetőben, a Kozma sírkertben nyugszik.

A Kozma sírkertet az elhajlított keresztről lehet felismerni (Egy orosz katona rongálta meg a keresztet.)

A Kozma sírkert elhelyezkedése a temetőben, ill., hogy a sírkertben ki hol fekszik, a mellékletben látható.

Kozma Rezső családja

Kozma Rezső 1920-ban kötötte első házasságát az 1890-ben Szent-Ágotán született Gáspár Idával, Gáspár Imre és Lutsch Zsófia leányával. (18-19-20. melléklet)

A házasságból származó gyermekek:

Rezsőke (korán meghalt)

Katalin (1923-1996)

Gabriella (1928-2010).

Gáspár Ida fiatalon elhunyt (1930-ban, 31 évesen).

Ekkor Kozma Rezső újra házasodott és feleségül vette az Erdélyből, Algyógyról származó, 1905-ben született Kálmán Ilonát. (21-22. melléklet)

Illus korán árvaságra jutott. Az egyház nevelte fel és iskoláztatta az okos gyermeket. Képzett varrónő lett, aki nagyon szépen varrt, és sok csengeri lányt és asszonyt is megtanított a varrásra. Később pedig könyvelőként dolgozott az Almatárolóban. 1997-ben hunyt el.

A második házasságból született gyermekek:

Magdolna (1932-1999)

György (1936-)

Családfa, családi kapcsolatok

A Kozma családfát és a Kozma, a Dorka és más csengeri családokkal történő összekapcsolódást a mellékelt Családfa-táblázat mutatja be. A régi időkben nagyon sok gyermek meghalt csecsemőként. Így volt ez Kozma Rezső testvéreivel is, a tíz gyermekből csak négy élte meg a felnőtt kort (a többi a táblázatban áthúzással van jelölve.) (23. melléklet)

Kozma Ilonáról csak annyit tudunk, hogy a Kozma sírkertben a nagyszülők mellett található egy „Ilka” jelű sír.

Kozma Róza Dorka Sándorral kötött házasságot, ez kapcsolatot jelent a Dorka családdal. Dorka Sándor Szatmár-Németiből származott és tényleges honvéd-őrmester volt. (24. melléklet). A házasságukból született Dorka Lajos, aki a legfiatalabb Béltky-lányt, Esztert vette feleségül. Gyermeük, Sándor, felnőtt korában Mátészalkára költözött. Két fia és három fiú-unokája biztosítja a Dorka-név fennmaradását.

Kozma Emília Emma Hudi ferenc felesége lett.

Kozma Mária Kiss Józsefhez ment férjhez. Egyik leányának, Eminek, aki fogyatékos volt, Rezső viselte gondját öregségéig.

A Kozma Rezső gyermekeit az élet elsodorta Csengerből.

Kozma Katalinnak nem született gyermeke.

Kozma Gabriella Székely Gyula fiával, Székely Sándorral kötött házasságot. Ezzel ő is kapcsolatot teremtett a Kozma és a Székely-Béltky - valamint az Árkosi családok között. Hiszen Székely Gyuláné szül. Béltky Irma volt, Eszter nővére.

A házasságból született Székely Gabriella és Székely Ida. Gabinak két gyermeke (András, Zsófia) és négy unokája (Zsombor, Ákos, Lilla, Krisztina) van, Idának egy lánya (Judit).

Kozma Magdolnának egy fia született, Akáb Lóránd. Neki nincs gyermeke.

Kozma Györgynek egy fia született, Kozma Gábor. Az unokák: Diána és Kristóf.

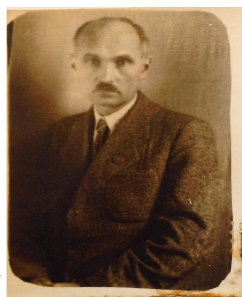
Látható, hogy Kozma Rezső leszármazottainak köre folyamatosan bővül és Kristóf révén a Kozma név továbbvitele is biztosított.

Minden leszármazott az ősekhöz méltóan becsületes, szorgalmas, dolgos ember lett, a munkában éppúgy mint a tanulásban.

Emlékét megőrizzük, nyugodjék békében!

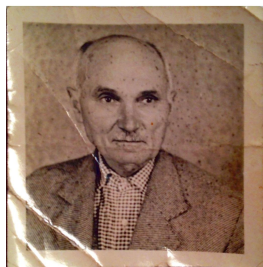

Igazolványképek

Kozma Rezső a Jubileumi Albumban
1929-ben, 41 évesen

A középkorú kozma Rezső

Az idős Kozma Rezső

A csengeri zsidóságról

Az előadásom a holokauszt 80. évfordulójához kapcsolódik és középpontjában a csengeri zsidóság közel 250 éves története és tragikus sorsának bemutatása áll, kitérve az elmúlt évek-évtizedek történéseire is a témában.

Átfogóan kívánom összefoglalni egykor itt élt honfitársaink életét, a városra gyakorolt – máig érezhető – hatásukat kezdve a Károlyi Sándor általi betelepítésüktől a zsinagóga és iskolaépítkezéseken át a gazdasági életben betöltött szerepükig, mindennek végén pedig részletesen ismertetve az 1944-es vézskorszak napjait.

A Csengerben töltött több mint 200 év alatt meghatározó szerepet vittek a város életében, a városközpont arculatát városiassá tették zárt soros, utcafrontos épületeikkel, apró üzleteikkel. Mindemellett kiemelt szerepük volt a város gazdasági, társadalmi és kulturális életében, a település irányításában is részt vállaltak. Csenger azóta is igyekszik méltó módon ápolni emléküket, kiadványok

jelentek meg a témában, emléktáblát avattunk tiszteletükre az egykori zsidó iskola falán.

Temetőjük, benne a csengeri csodarabbi, Jungreisz Áser Ánsel síremlékével kezdetektől része a csengeri értéktárnak.

Szabó János

Habarics Béla, Őrszolgálatvezető-helyettes, Tájégségvezető, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

A Bereg-Szatmári-sík természeti értékei

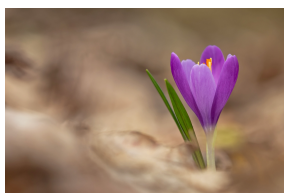

Az előadás célja, hogy rövid áttekintést adjon az Észak-Alföld keleti szegletében lévő, a Tisza és Szamos folyók által határolt ártéri-sík természeti környezetéről. Bemutassa az itt élő ritka, fokozottan védett fajokat, természetvédelmi helyzetüket és az aktuális élőhelykezelési, fajvédelmi munkákat.

Habarics Béla
természetvédelmi őr/ranger
tájégségvezető/Head of Department
őrszolgálatvezető-helyettes/Deputy head of Ranger Service

  +36 30 625 2116
 habaricsbela@hnp.hu
 www.hnp.hu
 4024 Debrecen, Sumen u. 2.
4732 Cégénydányád, Dózsa Gy. u. 8.

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság/Hortobágy National Park Directorate
Hírség-Szatmár-Bereg Tájégség/Hírség-Szatmár-Bereg Department
Természetvédelmi Őrszolgálat/Ranger Service

Organikus építészet Csengerben és a régióban

(Ez az írás jelent meg a „Makovecz Imre és tanítványai épületei Csengerben” című kiadványban, erről beszélnék a konferencián)

Az első találkozás Makovecz Imrével és tanítványaival 1987-ben Csenger tanácsa elhatározta, hogy a szürkeségből történő kitörés érdekében a település organikus épületeket fog építeni.

Összeszedtünk minden írást, ami Makovecz Imrével volt kapcsolatos. A szaksajtó abban az időben a Lakáskultúra volt, amiben a sárospataki – szerves építészeti szellemben tervezett, formabontó- házairól cikkeztek.

A látottak alapján megkerestük, Makovecz az első megszólításra eljött és magával hozta frissen végzett, fésületlen építésztanítványait. Már az elején lehetett érezni, hogy Imre bácsi nagyon karizmatikus személyiség, kritikusan szókimondó, erős személyiség, kihívás volt szemkontaktust teremteni vele. Akkor eldöntöttem, hogy nem félni, hanem tanulni fogok tőle.

Az elmúlt 38 év termékeny volt Csengerben és annak környékén, kitűnő gyakorló terep volt az akkori fiatal építészek számára. A csengeri emberek nyitottságának és Makovecz bizalmának köszönhetően itt bontogatta szárnyait Menyus - Csernyus Lőrincz, (ma már Ybl Díjas építész, az MMA tagja, Tészta - Túri Attila (ma Kossuth díjas építész, az MMA elnöke) Vince Laci, (Ybl díjas) Heil Tibi , több vándorépítész és jómagam is.

Építettünk óvodát, iskolát, idősek otthonát, orvosi rendelőt, polgármesteri hivatalt, művelődési házat, ravatalozót, templomot, tájházat, csúrt, panziót, éttermet, sörözőt, csónakházat, hidat, lovardát, családi házakat, kemencét és néhány emlékművet is.

Az építő mesterség úgy kerek, hogy a szakma valamennyi ágát gyakoroljuk.

Az Organikus építészet gyökerei, mitől organikus egy épület.

Gyökerei: Az európai keresztény kultúra, a magyar mélytudatot megőrző, átörökítő népi építészet és az antropozófiai világszemlélet, amely szerint az ember fizikai, lelki és szellemtestből álló lény, tényként fogadja el az érzékfeletti világ létezését.

Az épület együtt él a természetes környezetével, illeszkedik a hely szelleméhez, legfőképp természetes anyagokból készül, fából, égetett kerámia téglából, cserépből, kőből, de attól válik organikussá egy ház, hogy ezek az anyagok,

szerkezetek ki akarnak virágozni, formájuk életjelenséget mutat. Szerves, azaz élő mert a használóival némaságában is tud kommunikálni, inspirálja őket valamire.

„Makovecz házai nem csak a fizikai testünknek, hanem a lelkünknek is otthont adnak”.

Makovecz és tanítványai művészien alkalmazzák az építészet eszközeit.

Melyek ezek? Alaprajzi kialakítás, tömeg és formaképzés, anyaghasználat, színek és fények játéka. A jó építészethez kell az emberek és hagyományaik ismerete valamint az építész mesterség tudása.

Ha az iskolába belépünk, a kötetlen formákkal megépített óriási térben úgy érezzük, hogy ki akarnak belőlünk szállni a gondolatok, felemelő szabadságérzetet gerjeszt, ez nyilván tudat alatt hat az itt tanuló gyerekekre is.

A görög templomba belépve érezhetjük, hogy szent térben vagyunk. Ez egy klasszikus csegelyes gömbkupola, opeion záró gyűrűvel, sajátossága, hogy itt fából épült a szerkezet.

A csegely az ami a négyzetet körösíti, azaz a négyzetes tér egy gömbkupolával van fedve, a közöttük lévő átmenet a csegely. Makovecz templomaiban nem krisztus szenvedését ábrázolja, hanem a fentről beáramló fénnel a megváltás élményét adja át.

A spanyolországi világkiállításra épített Magyar Pavilonban az üveg födémre állított fával, bemutatja a fa ég felé növvő koronáját és az egyébként számunkra láthatatlan, földben lévő gyökérzetét is, így kerek a világ, a jó és a rossz együtt létezik, a lényeg az egyensúly megtalálása. Az ember peremhelyzetben él, része lehet a mennyei boldogságban, de alternatíva számára a kárhozat, a pokol is, helyzete saját döntésétől függ. „A gonosz kísértései ellen oltalomra, megerősítésre van szükségünk. Ehhez a Teremtő ereje kell, amelyért fohászodni lehet..” mondta a Mester.

Nekem ezt az erőt a természet, a Szamos ártéri fái és a víz adja.

Makovecz fából épült épületei fent „nyitottak”, a kozmoszból érkezik a felülvilágítón át a tisztító, megerősítő erő, a Napfény.

A polgármesteri hivatal képviselő testületi tárgyalótermében lévő üvegasztal körül helyet foglaló képviselőknek „segít eligazodni” a ház. Az üvegasztal alatti főbejáraton érkeznek az épületbe a polgárok, tehát a képletesen a képviselők fölöttük hozzák meg döntéseiket, de hogy a testület is kontroll alatt legyen, a felülvilágítón át a Teremtő vigyázza a Képviselőket.

Hogyan fogtunk neki a csengeri épületek megvalósításának, mit tanultam Makovecztől ?

Amikor először vesz a kezébe az ember egy Makovecz-tervet azzal a céllal, hogy azt megépítse, átláthatatlannak tűnik a feladat. De le lehet ezt a nehézséget küzdeni. A terveket megtanultam minden apró részletéig, szinte magamba szívtam, megemésztettem, gondolatban többször összeraktam, ott élt bennem a ház és ki akart jönni. Nagyon vártam, hogy leüssem az első kitűző karók, és beinduljon a csapat.

Építésvezetőként az volt a dolgom, hogy bábáskodjak a házak születésénél, vezényeljek a szakmák között, Eleinte nagy a lárma, minden mester szereti a saját hangját hallatni, szapulni a technológiában előtte lévő, de aztán egyszer csak minden a helyére kerül, megszólal a zene, kinő a sárból a csoda, elkészül az alap , a fal és a ház koronája a tető.

A csapatmunkára, és arra, hogy a segéd munkásnak is lehet jó ötlete, Imre bácsi tanított meg. Konkrét szakmai tanácsokat ritkán adott, ha elakadtunk, belőlünk kényszerítette ki a megoldásokat.

„Fiacskám meg tudod csinálni” Egy-egy ilyen biztatás után új oldalról közelítettük a feladatot, újra átgondoltuk, utána olvastunk, megbeszéltük és valóban, sorra megoldódott minden problémánk. Lehetőségeket adott, feladatokat bízott ránk, így nevelt és emelt Ő minket.

Mivel nincs két egyforma fal, vagy tető, építés közben minden nap új feladat vár, folyton gondolkodnod kell, és ha meg tudsz építeni egy ferde pillért, egy összetett formájú tetőt, és az nem dől el sikerélményed lesz, ami önbizalmat, szakmai bátorságot ad.

Nem csak építészetet tanított, hanem világszemléletet, emberismeretet, életre valósságot.

Szerencsés eseménynek mondható az is, hogy Budapesten katonáskodtam, esténként ellátogattam irodájába, ahol több tanítványának antropozófia előadásokat tartott. Nem mondtam egy ideig senkinek, de egy szót sem

értettem abból, amiről beszélt. Kellett 10-15 év, hogy rájöjjenek az ott elhangzott szavak értelmére, és felnőtte érve kellő önbizalommal magunkra formálva használjuk a Tőle tanultakat. Arra is megtanított, hogy merjünk bátran kreatívak lenni mert tudta, hogy mindenki-a saját szakmájában- képes az alkotásra. Alakítsuk ki saját látásmódunkat a világról, különböző nézőpontokból történő észlelés, megfigyelés után alkossunk véleményt. A mennyország és a pokol is itt van a Földön, saját döntéseinktől függ, hogy melyiket járjuk. Számomra ünnep volt minden egyes találkozás Imre Bácsival, megerősödtem általa.

Ezek a házak nem összehordott építőanyagok halmazai, hanem születnek, a gondolat erejétől jönnek a világra. Persze kell hozzá cement, meg téglá és fa és a gépek ereje, a mesteremberek szaktudása, és mid ehhez pénz de legfőképpen a termékenyítő gondolat.

Makovecz ezt így fogalmazta meg

„...kézzelfoghatóvá vált, hogy a szellem építi az anyagot és nem megfordítva. A szellemet nem pótolhatja sem a pénz, sem történelem. Ahol a szellem nem épít, a kövek elnémulnak „

Az építés örömei és nehézségei.

Az öröm maga az alkotás, a teremtés folytatása.

A nehézségek abból erednek amire nincs rálátásunk, nincs róla tudásunk. A tervezés, építésvezetés során az a belépő, hogy tisztában vagyunk a szakmai alapokkal, ismerjük az építőanyagokat, a technológiákat, a gépeket, van alapvető építésszervezési tudásunk, de lennie kell emberismeretnek, pszichológiai ismereteknek is.

A pénz a motiváció legalsó szintje. Az ember ennél többre vágyik, alkotni, örülni, bizonyítani akar, azt szeretné, hogy igazságosan bánjanak vele, szabad akar lenni és át akarja élni a sikert.

Amikor anyag, ember, gép a megfelelő időben a megfelelő helyen van, szót kér a természet, szakad az eső! Az építőipar egyik legjellemzőbb sajátossága, hogy kitett az időjárásnak, függünk a természettől. Ha nem vagyunk hajlandók ezzel számolni, ezt figyelembe venni egészen biztos, hogy nem lesz időben készen a munka, januárban és februárban nem lehet sikeres műszaki átadást tartani. Csak úgy tudjuk megvalósítani a terveket ha tisztában vagyunk a természeti törvényekkel mert építeni továbbra is agyagból, kőből, fából és mindenféle egyéb ásványi származékból lehet. Ehhez ismerni kell a természetet, járni kell az erdőket, vizeket és a hegyeket. A folyók és az ártéri erdők megunhatatlanok, minden évszakban más arcukat mutatják és az illatuk is folyton változik. Ettől függetlenül a vizeknek, a fáknak megmásíthatatlan törvényeik vannak. Ha az ember figyel a természet megtanítja hogyan kell létezni , hogyan lehet egyensúlyban élni ezen a bolygón.

Ha a természet törvényét megszeged, pld fittyet hánysz a gravitációra rögtön megkapod a büntetésed. Az emberek által – sokszor lobbik eredményeként- alkotott társadalmi törvényeknél más a helyzet, ott lehetőség van sumákolni.

Müller Péter szavaival

„Állandó függésben vagyunk, a Föld is függ a Naptól és saját holdjától is. Nem rohanhat bele a Napba, de el sem csavaroghat a Tejút rendszerből. Mi emberek

is függünk a víztől, a körülöttünk lévő természettől, de függünk a szüleinktől, a párunktól, a gyerekeinktől, a főnökunktől és a beosztottunktól is „
A túléléshez folyton keresni kell az egyensúlyt és ehhez a természet ismerete tökéletes iskola.

Mitől ember az ember? Attól, hogy munkát tud végezni? Nem hiszem a ló vagy a szamár is dolgozik. Mitől is? Hát attól, hogy van én tudata, tudom, hogy vagyok a világban, tudom, hogy kötelességeim és jogaim vannak, tudom, hogy felelős vagyok!

Jó ház csak akkor születik, ha az építés minden résztvevője (megrendelő-lebonyolító – tervező – kivitelező – műszaki ellenőr) felelősen gondolkodik és rendelkezik kompromisszumra való hajlandósággal.

Az építés harminc évvel ezelőtt, és ma- hogyan vált az épület termékké?

Harminc éve, mi a saját örömünkre, a családunk boldogulásáért és a települések hasznára. építettünk. Abban az időben messziről elkerülte az organikus házakat az, aki csak pénzért dolgozott. A mai világ állandó növekedésre és profit termelésre ösztönzi a cégeket, a pénz lett a cél, pedig az csak eszköz a céljaink eléréséhez. Természetesen létünk alapja a jól működő gazdaság, de csak az alapja, erre kell ráépíteni az egészségesen működő társadalmat.

Ma az építés és minden más termelési folyamat a tőke gyarapodását hivatott szolgálni, csak eszköz a ház ahhoz, hogy pénzt fialjon a tőke. Ez egészen biztos, hogy nem tartható fenn...

Minden, ember által alkotott jó kétszer születik, először fejben, gondolatokból kell azt összerakni aztán ugyan azt a fizikai valóságban anyagokból is. A két tevékenység nem létezik egymás nélkül és a sorrendet sem is illik felcserélni.

Úgy is mondhatnám, hogy „az elmélet terméketlen marad a gyakorlat nélkül, a gyakorlat viszont teljesen tehetetlen az elmélet hiányában.” Ha változtatni akarunk a környezetünkön először magunkkal kell kezdeni.

A csengeri házak építésekor huszon-egynéhány évesek voltunk. Ma már sokkal nagyobb tapasztalattal - a közbeszerzési törvénynek és tőkehiányunknak köszönhetően- esélyünk nincs ekkora házakat építeni. Az elmúlt évtizedekben a fizikai munkának nem volt becsülete, a fiatalok a kényelmet keresték. A mesteremberek megfogyatkoztak, nem volt kinek átadni a tapasztalatukat. A vidék lassacskán kiürül, nincs már a portán lábasjóság, de a konyhakert is ritka, Mindent meg lehet venni a hipermarketekben, minek annak megteremtésével bajlódni? Nem javitunk, cserélünk. Csakhogy ezzel megszakadt a tapasztalat átadási folyamat, szakmák tűntek el.

30 éve utcánkét volt 2-3 kőműves, ács, lakatos, cipész, hentes, ma gyerekeink a nagyvárosokba költöznek és a vidék a megtakarításait tolja utánuk, tovább szegényítve ezzel a kistelepüléseket.

A hagyományos életvitel és ezzel a hagyományos szakmák a ritkaság közé fognak tartozni. Kihalóban az általam legférfiasabbnak, legkreatívabbnak számító szakma, az ácsmesterség is.

A kézműves munka jelenleg drága, az átlagember nem tudja ezt megfizetni.

A mostani tendencia az előregyártás, a helyszíni összeszerelés felé tart az építőipar is.

Alkalmazkodni kell, ez tud működni az organikus épületek esetében is, erre a ragasztott faszerkezetek biztosítják a lehetőséget, nincs már helyszíni lapolás, horgolás, csapolás, csavaros kötésekkel kell építeni.

Az épületek átadás utáni élete, mire tanít a megépített Ház

Megvan az a hozadéka, hogy az épített házaink között, vagy éppen benne élünk. A házak élete valójában a műszaki átadás után kezdődik. Az épület fenntartás, üzemeltetés egy önálló szakma. Ekkor szembesülsz, hogy a tervezői és kivitelezői nyilatkozatban aláírt mondatok mögött van e tartalom. „Az épület biztonságos, rendeltetésszerű használatra alkalmas”

Együtt kopunk, együtt öregszünk a házainkkal. Használat közben láthatja az építész, az építő, hogy mekkora a felelőssége, évtizedekig hat a munkája. Az elsumákol, megoldatlan részek nem maradnak titokban, ha közöttük élsz könnyen arcul csaphatnak. Ha a házaidra figyelsz, akkor azok megtanítanak a szakmai finomságokra és a lelkiismeretes munkavégzésre is.

Makovecz és tanítványai által tervezett és épített épületeken tükröződik a szatmári emberek lelkülete. Erőt sugárzó, földhöz - természethez kötődő, egyszerűen kiismerhető, befogadó, kissé öntörvényű, konok , de az ég felé tekintő, a Teremtő törvényeit tisztelő alkotások.

Csenger 2024- november

Farkas Miklós, Pallér

Kiss Tamás kertészmérnök, a Szatmári-Ízek Kft termelési igazgatója

Bioalma termesztés Csengerben

(Csengeri almatermesztés és almából helyben készült termékek bemutatása)

Bemutatom rövid áttekintéssel a 2. világháborút követő időszakról, hogyan létesültek az első ültetvények itt helyben. Milyen térállás, korona forma és fajták voltak a jellemzőek.

Hogyan vált az évek során egyre intenzívebbé térállás, művelésmód szempontjából a termelés.

Ökológiai termelést mint rendszert és ennek jelentőségét.

Eljutva a mai modern már építészeti ismereteket kívánó jégválós tám rendszerek-ig.

Itt néhány statika, dinamika, terhelés számadattal ami ezeket a tartó rendszereket jellemzi. Aztán bemutatom a Szatmári-Ízeknél nálunk gyártott alma termékeket (alma chips, kocka, liszt, rostos lé)

Kiss Tamás
Szatmári-Ízek kft
kertészmérnök

Páricsy Zoltán

Helyénvalóság, környezettudatos lehetőségek egy kisvárosban

„Helyénvalóság,
avagy környezettudatos lehetőségek egy vidéki városban

Az építészet egyik tartópillére a helyénvalóság (a másik a mértéktartás), melynek praktikus, fizikai és szellemi vonatkozásai is értelmezhetők. Különösen akkor, amikor a környezettudatosság mentén szeretnénk építészetről, településről gondolkodni. Valójában annyi dolgunk van, hogy történelmi, kulturális, társadalmi, természeti és épített környezet rendszerében fogalmazzuk meg, mi a ma élők feladata, mit kell vagy lehet tennünk a megmaradás, az értelmes fejlődés érdekében.”

Páricsy Zoltán
okl. építészmérnök
környezettudatos építési szakmérnök

XXIX. Országos Főépítési Konferencia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

Eszenyi Enikő Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművésznő, Csenger szülötte - beszél csengeri múltjáról, a várossá válás történetéről valamint a CSAK (Csengeri Alkotó Központ) létrejöttéről

Az Eszenyi Enikő Csengeri Alkotó Központja (röviden CSAK!) Eszenyi Enikő szülővárosában, Csengerben működő kulturális műhely és fesztivál, amelyet 2020-ban alapított – híres színésznőként és rendezőként a fiatal tehetségek mentorálására indította el.

Mi a CSAK!?

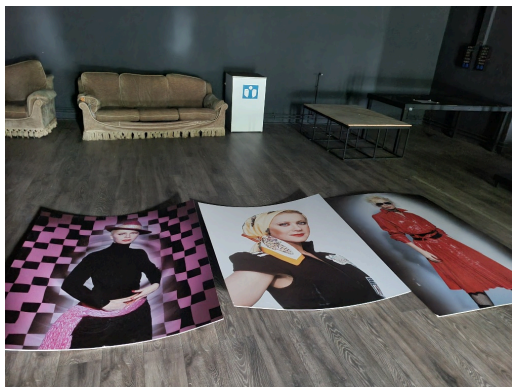
- ✓ A Csengeri Alkotó Központ non profit keretek között fogad magyarországi és határon túli egyetemistákat és pályakezdő művészeket, főleg workshopok és előadások formájában.
- ✓ Az első, helyi produkcióként Eszenyi Csehov Sirály című drámáját mutatta be a református templom kertjében, magyarországi, kolozsvári és pozsonyi fiatalokkal együtt
- ✓ A résztvevők elmondása szerint nagy lehetőség számukra Eszenyi stílusa és munkamódszere:
- ✓ „Nagyon jó volt megismerni és találkozni Enikő stílusával, ahogyan ő rendez...” – mondta Sepsi

XXIX. Országos Főépítési Konferencia CSENGER, 2025. augusztus 27-29.

Fesztivál és aktuális tevékenységek

- ✓ A CSAK! Fesztivál 2025-ben már hatodik alkalommal kerül megrendezésre augusztus első második heteiben, amely workshopokat, színházi bemutatókat és koncerteket kínált Csenger több helyszínén (templomkert, szabadtéri színpad stb.)
- ✓ A fesztivál célja, hogy a közönség találkozzon a szakma kiválóságaival, miközben a fiatal alkotók is bemutatkozhatnak

Támogatás és háttér

- ✓ A CSAK! művészeti nonprofit társaság támogatást kapott az Emberi Erőforrások Minisztériumától, ami különleges elismerés egy csak kb. 5 000 fős település esetében – Eszenyi Enikő erőfeszítéseit tükrözi előadó művészeti tevékenysége miatt
- ✓ A szervezet fő célja kulturális képzés, főként workshopok szervezése és előadó művészeti produkciók támogatása

Eszenyi Enikő szerepe

- ✓ Eszenyi Enikő szülővárosában jött létre a CSAK!, amely személyes kötődését és kulturális felelősségét is magában foglalja: családtagjai korábban ott dolgoztak vagy tanítottak, ő maga is ott tanult írni-olvasni
- ✓ Anyukája a volt „zsidó Iskolában” tanította Enikőt, ez az épület lett a CSAK Ház
- ✓ A Csengeri Alkotó Központon keresztül nemcsak művészeti mentor, hanem befogadó műhelyt is teremt, ahol a fiatalok szárnyra kelhetnek – Eszenyi saját szavaival: „fészkét építeni Csengerben”

A photograph showing a woman in a purple patterned dress and a headscarf sitting on a wooden beam of a brick building under renovation. A man in a white tank top stands next to her, leaning over. The building has a brick wall and a small arched window. Scaffolding is visible in the foreground.

Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, korábbi kulturális államtitkár - beszél a sorsára hagyott épület újjászületéséről

Makovecz Kulturtemplom – Fekete Péter

Két évnyi munkafolyamatot követően, 2023.12.07-én megnyitotta kapuit az összművészeti koncertteremként működő MakoveczKulturtemplom Csengerben – a kívül - belül megújult épületet korábban adventista imaházként használták.

Az ünnepélyes átadáson Fekete Péter, korábbi kulturális államtitkár az épület történetéről és Makovecz Imre jelentőségéről is beszélt.

Mint mondta:

„Makovecz Imre gondolkodásmódjával, életművével számos társadalmi réteget megszólított, a magyar és az európai építőművészet korszakos alkotója volt. Csenger szerencsés, hiszen tizenkilenc olyan épület díszíti, amit Makovecz Imre vagy a hozzá köthető tervezőiskola álmodott meg.

Az organikus építészet megteremtője volt: úgy gondolta, hogy az épületnek úgy kell kinéznie, mintha az alja a földből nőtt volna ki, a teteje pedig az égből ereszkedett volna alá: azt szerette volna elérni, hogy az épület egy lényegűvé váljon a környezettel, szervesen illeszkedjen a tájba. Alkotásai életigenlést sugároznak, élni akarnak, így azokat gondozni kell. A gondoskodás hiányát rövid időn belül jelzik, s mint a gondozatlan növény vagy elhanyagolt ember, könnyen

megcsorbulnak, látszik rajtuk az elhanyagoltság, az agónia. Így járt Csengerben ez az épület is. Az 1990-es évek elején készült el és az akkor még erősnek mutakozó helyi szombatista közösség talált benne otthonra. Pár évig használták, istentiszteleteket, közösségi eseményeket tartottak benne. A csúcsideszakban az aktív közösség lélekszáma a hatvanat,

nyolcvanat is elérte, de idővel lecsökkent ez a szám, s az aktivitás is alábbhagyott. Megfogyatkozott a közösség forráslehetősége, lelkesedése, és a Makovecz-házon az elhanyagoltság jelei mutatkoztak”.

2019-ben kulturális államtitkárként rendkívül elhanyagolt állapotban találtam az épületet – fogalmazott Fekete Péter, és felidézte, hogy a polgármestertől úgy értesült: az épületet autószalonnak nézte ki valaki. „E szavak vészharangként kongtak a fülemben. A helyi önkormányzat együttműködésével elindult az értékmentő akció, hiszen nem fordulhat elő, hogy egy Makovecz-templom összedőljön, vagy műhellyé silányuljon. Első lépésként a megmaradt, szűk adventista közösség vezetőjének kellett elérhető otthont, illetve az újraformálódó közösség számára alkalmas, fenntartható teret találni. Majd elindult az épületmentés, és felelős döntés született: a kultúra templomaként szolgálhat tovább.

A Makovecz Imre Alapítvánnyal folyamatos egyeztetésben és a Makovecz-életmű szakértője, Farkas Miklós vezetésével aprólékos felújítási akció kezdődött. A munka eredményeképp elkészült az összművészeti koncertteremként funkcionáló MakoveczKultúrtemplom, amely ékköve a városnak, a régiónak. „Kiváló példája épített örökségünk felelős megmentésének, a közösségi összefogásnak – tette hozzá Fekete Péter.

Fekete Péter
Csenger díszpolgára

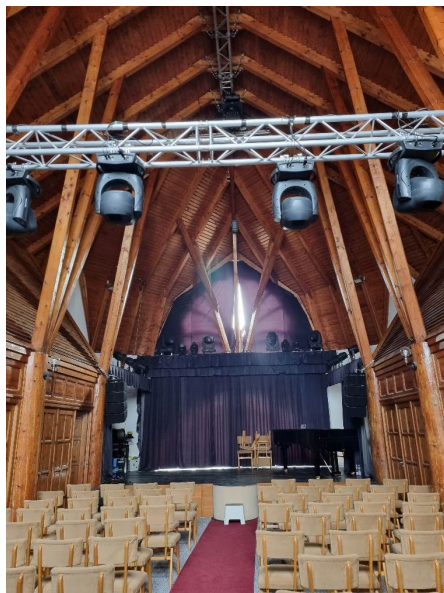
„Fekete Péter szakmai életútját számos elismeréssel és díjjal tüntették ki. A Jászai Mari-díjas magyar színházi rendező, előadóművész, cirkuszművész, főigazgató vitathatatlan érdemeket szerzett Csenger Város kulturális felemelkedéséért, a város kulturális életének felpozíciójáért. A kultúra

terjesztését, mint hosszútávon megtérülő befektetést szem előtt tartva, Csengerben felkarolta a helyben elérhető, nívós kultúrát képviselő tartalmak ügyét. Felismerve azt, hogy a művészet olyan szellemi kapcsolatokat sző, amelyek valódi közösséggé szervezik az embereket, hozzájárult egy különös kreatív, művészi légkör megteremtéséhez, amelyben a város képes felvirágozni. Segítő szándékának és aktív segítségének köszönhetően az egykori Makovecz Imre által megálmodott Adventista templom teljes mértékben megújult és napjainkban már heti rendszerességgel Makovecz-Kultúrtemplomként fogadja a kultúra szerelmeseit.

Csenger fejlődéséért, a csengeri és a Csenger térségben élők számára végzett áldozatos tevékenységéért Csenger Város Önkormányzat Képviselő- testülete munkásságának elismeréséül a „Csenger Város Díszpolgára” kitüntető címet adományozza részére”.

Fekete Péter az ünnepségen úgy fogalmazott: „Olyan ez, mint a hegymászás: amikor felér az ember oda, amit letről csúcsnak nézett, akkor derül ki hogy az csak egy fennsík, s ott még rengeteg tennivaló van. Ígérem, hogy keresztapai aggódással segítem a várost, a térség életét, a kultúra minden eszközével. Klasszikus zene, színház vagy cirkuszművészet, ide hívom az ország legjobb művészeit, akik a hívó szavamra szívesen indulnak a hosszú útra, hogy nagyanyáim, felmenőim, őseim szülőföldjére elhozzák a friss művészi gondolatokat, érzelmeket.”

SZEKCIÓÜLÉSEK

1. szekció: A főépítész szerepe ma, Csenger elmúlt 40 évének tükrében vezetők: Csernyus Lőrinc, Farkas Miklós.

Főépítészség mai helyzete, 38 év után

Sok jóról, pozitívumról nem tudok beszámolni. egyre nehezebb eligazodni az egymásnak is ellentmondó rendeletek közt. A szakmánk kiöregszik, nincs vagy nagyon csekély az utánpótlás. 60 plusszos emberek érzik még hivatásnak a főépítési munkakört. Persze, tisztelet a kivételnek, ami a fiatalokat jelentené. De hol és honnan kapnák meg azt a tudást, szemléletet, ami elengedhetetlen, hogy egy település jó gazdája legyen. Mert ezt valójában sehol nem tanítják. Mert ez nem műszaki kérdés, nem paragrafus bifláció, nem vizsgáztatható tudomány, hanem ennél sokkal több. Mert ez a tudás és gondolkodásmód sokkal több, mint építészet vagy pénzkereseti forrás. Ha megkérdezném, hogy ki mennyi fizetésért látja el a feladatát egy adott településen évek, évtizedek óta, megdöbbentő válaszok érkeznének. Ennek ellenére tesszük a dolgunkat, mert hiszünk valamiben és valakikben. A főépítészség az élet szeretete, hit a bizalomban és a magas minőségű építészetben.

Csernyus Lőrinc

Csenger, Makó, Kiszombor és Lajoskomárom főépítésze

2. szekció: Magyar Urbanisztikai Társaság Vidékfejlesztés ma, Járás-Település. Kistelepülések megmaradása, jövőképeség, stratégiák, szövetségek, belső energiák. Központi támogatások lehetősége
vezető: Dr. Alföldi György elnök.

Az ország kis települései ma a megmaradással és a jövőképeséggel küzdenek. Milyen stratégiák, milyen szövetségek, milyen belső energiák működtethetők? Ehhez milyen központi támogatásokat lehet csatasorba állítani?

Szervező, előadó: Dr. Alföldi György MUT elnök.

Résztevők: kistelepülési polgármesterek és polgárok, a Versenyképes Járások program képviselői

Bevezető, felvetés:

Dr. Alföldi György: Kistelepülések megmaradása, jövőképeség, stratégiák, szövetségek, belső energiák.

Előadások:

Orbán Kristóf (MUT): A kistelepülések helyzete, a formális és funkcionális települési tér összefüggései

Gózon Ágnes: Polgármesteri Piknik. Egy kistelepülési térben működő jó-gyakorlat bemutatása

Dicső László polgármester: Egy kistelepülés 35 éve, Alsómocsolád küzdelmei és sikerei

Kósa Emőke, Szkordilisz Flóra, Tóth Bálint: Kistelepülések tervezése és a gazdasági, társadalmi és térségi erőforrások

Kerekasztal beszélgetés az előadókkal és a résztvevőkkel:

Tapasztalatok, kitörési pontok, jó gyakorlatok kistelepülések számára. Az országos és a helyi stratégiák közötti párbeszéd erősítése, a cselekvések/eszközök egymást feltételező, egymásra támaszkodó kialakítása.

3. szekció: Makovecz Imre szellemiségének hatása a főépítési munkában és napjaink építészetében - Kós Károly Egyesülés

Felvezető előadás, beszélgetés vezetői: Csóka Balázs DLA - az Országépítő folyóirat felelős szerkesztője, Füzes András - OFK elnökségi tag, Balatonföldvár főépítésze, Jánosi János - Bakonycsérnye és Szokolya főépítésze

PÁRHUZAMOK

Szellemi párhuzamok az 1960-70-es évek és a 2000-es évek között

A makoveczy örökség vizsgálata, mi a különbség és mi a hasonlóság a két korszak között. Szellemi, jogszabályi, hangulati, stílusbeli különbségek és párhuzamok a szellemi élet, az építészet és főépítészség területén. Élhető és élhetetlen települések, szellemi megalapozottság, Leon Krier, neotrad, organikus települések, Európai-szintű identitáskeresés. Mit gondolnak erről, hogyan csinálják a gyakorlatban a Mester tanítványai, követői.

Mi az ami átmenthető a mai viszonyokba?

“...A hagyományt nem ápolni kell, mert nem beteg,
A hagyományt nem védeni kell, mert nem rab,
A hagyományt megélni kell. ...”

BESZÁMOLÓ

A főépítészek harminchat éves szervezete, az Országos Főépítész Kollégium nevében köszöntöm a XXIX. Országos Főépítész Konferencia résztvevőit. A konferencia témája -a főépítészek felelőssége és több évtizedes munkája-, lehetőséget ad arra, hogy elgondolkodjunk és beszélgessünk a tevékenységünkéről, a változó jogi és szellemi környezetben lévő szerepünkéről. Ahogy Csernyus Lőrinc, Csenger főépítésze írja:

„A főépítész településének gazdája reggeltől estig. Ki orvosolja az épített környezet által okozott kárt? Ki ad tanácsot az építészeti és tervezési kérdésekre? Ki foglalkozik a település épített múltjával, jelenével és jövőjével? A település „jó gazdája” a főépítész, hinnie kell és hitelesnek kell lennie.”

Az elmúlt évtizedek legnagyobb változása ebben az évben elindult. A megváltozott rendeletek alapján minden településen kell legyen főépítész, egyénileg vagy több település közös alkalmazásában (térügyi, társulások feladatkör), vagy a járásközponti főépítész látja el a járás területét, a nagyobb városok pedig saját főépítészt alkalmaznak. Kialakult a tervtanácsok rendszere és feladatköre, az országos, a megyei (állami főépítész vezetésével) és a járásszékhelyek városaiban működő. Szerencsés módon ma már kifogással lehet élni a települési főépítész véleményezés (Településképi vélemény) határozata ellen, amit a megyei, ill. országos tervtanács szinten vizsgálhatnak újra. A jogorvoslat általános jogbiztonsági követelmény, jó lehet a tervezőknek is, de a főépítészeket is új szempontok figyelembevételére serkenetheti.

A megalakult MÉK Főépítész Tagozat tevékenységében lehetőség van érdekérvényesítésre, amennyiben élünk vele. Fontos, hogy az etikai szabályzat további kiegészítése, átalakítása is megtörténjen (Etikai Kódex), hogy a főépítészek speciális munkája szabályozottan, de egyben szabadon folyhasson. Javaslom a kollégáknak, hogy éljenek ezekkel a lehetőséggel, az idén választandó új kamarai vezetőségbe is minél több főépítészt javasoljanak.

Az eddigi idej tapasztalatokból az látszik, hogy a sok jó példa mellett továbbra is sok települési vezető csak a nyakába akasztott újabb kipipálandó feladatnak, újabb beleszóló embernek érzi a főépítészt, és vannak sajnos olyan kollégák is, akik látvány-főépítészként, bevételi forrásként tekintenek csak erre a pozícióra. Sok évtizedes tapasztalataink most is érvényesek, a jogszabályok -legyenek bármily előre mutatók- nem oldják meg a problémákat, csak lehetőségeket teremthetnek. A megoldást továbbra is az építészek, főépítészek saját személyes hozzáállásban látom: a polgármesterek, képviselőtestületek meggyőzése, a

tervezők „érzékenyítése”, a településkép és ezzel az országgép harmonikus fejlődése a mi elhatározásunkon, egyéni hozzáállásunkon múlik. Úgy gondolom, csak „úri jókedvből” érdemes a főépítészséget csinálni, azaz belső indítatásból, a Szépség és Rendezettség iránti vágyból.

Több mint tíz évvel ezelőtt alakult meg a főépítészek egyesülete, azóta dolgozik a tagság Magyar Főépítészek – OFK – Egyesület néven. Az elnökség tíz tagja képviseli a főépítési társadalom minden szegmensét: települési, budapesti kerületi, megyei, állami főépítészek és nyugdíjas kollégák is tagjai a vezetőségnek. 2023-ban megújult az elnökség, mely öt évre kapott felhatalmazást a szervezet vezetésére. Az egyesület tevékenysége szerteágazó, a legfontosabb történésekről, feladatokról hírt adunk honlapunkon: foepiteszek@foepiteszek.hu. Kiemelkedő események minden évben a főépítési konferencia és a főépítési díj meghirdetése és lebonyolítása, továbbá két évente az Osskár-díj kiírása és átadása. Az elnökség szervezésében, illetve közreműködésével további Főépítési Fórumokat rendeztünk (Nyíregyháza, Piliscsaba), ahol a minisztérium tájékoztatta a résztvevőket (főépítészek, polgármesterek, jegyzők, építészek, településtervezők), illetve a főépítész kollégák mutatták be tevékenységüket, eredményeiket és munkájuk nehézségeit. További főbb tevékenységünk az elmúlt időszakban: együttműködés az építész szakmai szervezetekkel, az építészeti minisztériummal (pl. az MMA-ban havonta tartott egyeztető fórumokon), felkérés esetén részvétel az építészeti díjak bíráló bizottságában és az országos tervtanácsban, elnökségi ülések megtartása és döntések meghozatala, kommunikáció és megjelenés. Ősszel remélhetőleg lehetőség lesz az eddigi tapasztalatok alapján a jelenlegi jogszabályok módosítására, javítására. Kérem a kollégákat, hogy javaslataikat küldjék el az elnökség számára, hogy egységes észrevételeket tudjunk küldeni a jogalkotó felé.

Tisztelt Résztvevők!

Töltődjünk fel a konferencián és nem utolsó sorban a helyi fürdőben, hogy Csenger nagyszerű csapata és a konferencia munkacsoport által szervezett rendezvény emlékezetes legyen a következő években, és hogy új gondolatokkal, módszerekkel térhessünk haza főépítési munkánk folytatására. Mint az építészet fontos alkotó eleme, idén megjelenik a főépítési tevékenység az Élő Magyar Építészeti kiállításán is, mely szeptember 25-én nyílik a Pesti Vigadóban.

Salamin Ferenc OFK elnök

Az Országos Főépítési Kollégium elnöksége

2013-2028

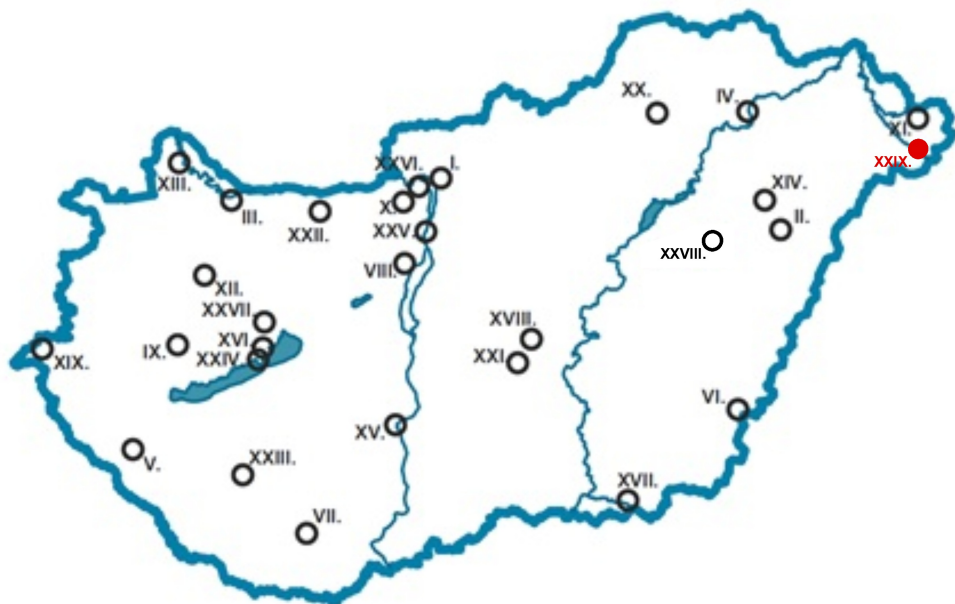
ELNÖK	SALAMIN FERENC	Szerencs és Zebegény főépítésze mobil: + 36 30 914 9728, e-mail: salamin.ferenc@gmail.com
ELNÖK HELYETTES	HORVÁTH ZOLTÁN	Ócsa, Maglód volt főépítésze, Visegrád főépítésze mobil: + 36 30 944 4245, e-mail: horvath.zoltan@triskell.hu
TAGOK	ABA LEHEL	Göd főépítésze telefon: +36 30 397 2771, e-mail: absztraktem@gmail.com
	BÉRES ISTVÁN	Gyula és Mezőkovácsháza főépítésze mobil: +36 30 382 5946, e-mail: beres@gyula.hu
	KASSAI SZÓÓ DOMINIKÁ	Kerepes és Sopronhórpács főépítésze telefon: +36 70 953 5375, e-mail: dominika.kassai.szoo@gmail.com
	FAJCSÁK DÉNES	Heves Vármegye volt állami főépítésze mobil: + 36 70 2423 041, e-mail: fajcsak.arkt@gmail.com
	FÜZES ANDRÁS	Visegrád volt főépítésze, Balatonföldvár, Szántód, Bálványos, Pusztaszemes és Kereki főépítésze mobil: + 36 70 238 3342, e-mail: fuzes.andras@gmail.com
	MATUS ISTVÁN	Terézváros, Bp. VI. kerület főépítésze mobil: + 36 30 8595177,, e-mail: foepitesz@tererezvaros.hu
	TÉNYI ANDRÁS	Nagykőrös főépítésze telefon: + 36 53 550 306, e-mail: foepitesz@nagykoros.hu
	VÁRADI BALÁZS	Várvölgy és Závod főépítésze telefon: + 36 70 656 0092, e-mail: varadi.balazs@archea.hu
PÓTTAG	SCHREFFEL JÁNOS	Bp. XI. kerület főépítésze mobil: +36 30 655 3019, e-mail: schreffel.janos@gmail.com
TITKÁR	LŐRINCZ LUJZA	e-mail: foepiteszek@foepiteszek.hu

A FŐÉPÍTÉSZI KONFERENCIÁK TÖRTÉNETE

A Kollégium 1996-ban, Vác város főépítésze kezdeményezésére tartotta meg első konferenciáját. Azóta minden évben más városban, eltérő témát választva tartja meg konferenciáit, a települések erkölcsi/szakmai/anyagi ajánlatai alapján.

I.	A főépítési tevékenység tartalma	1996.	Vác
II.	Főépítész – fejlesztés – rendezés	1997.	Debrecen
III.	A változások képe – a képek változása	1998.	Győr
IV.	Építészet – örökség – arculat	1999.	Tokaj
V.	Településeink múltja, jelene, jövője a régiók Európájában	2000.	Nagykanizsa
VI.	A vonzó település – településmarketing és főépítészek	2001.	Gyula
VII.	A távlatok és a mindennapok	2002.	Pécs
VIII.	Az agglomeráció – térségi folyamatok hatása a települések életére	2003.	Érd
IX.	Településközpontok megújítása – főterek, főutcák revitalizációja	2004.	Sümege
X.	Település a tájban – táj a településben	2005.	Pilisszentkereszt – Dobogókő
XI.	A falu	2006.	Túristvándi
XII.	Kapcsolatok – egy malomban örölkünk, örölkünk, örölkünk	2007.	Pápa
XIII.	Határtalanul	2008.	Mosonmagyaróvár
XIV.	A hely öröksége, az örökség helye – identitás nélkül nem lehetséges harmonikus fejlődés	2009.	Hajdúböszörmény
XV.	Párbeszéd, avagy a kreativitás ereje – a kulturális alapú településfejlesztés	2010.	Paks – Györköny
XVI.	Vendégváró vízpartjaink	2011.	Balatonfüred
XVII.	Számvetés és jövőkép	2012.	Makó
XVIII.	Illeszkedés	2013.	Nagykőrös
XIX.	Település – Természet – Ember	2014.	Szentgotthárd
XX.	Épített örökségünk, mint génbank	2015.	Miskolc
XXI.	Szecesszió, Arányos fejlődés, Az	2016.	Kecskemét

	építészet joga		
XXII.	Család a városban	2017.	Tata
XXIII.	Építészet, közösség és közélet	2018.	Kaposvár
XXIV.	Az ikonikus település	2019.	Tihany
XXV.	Víz, Vízpart, Város	2021.	Budapest
XXVI.	Tudatosan az értékek között	2022.	Visegrád
XXVII.	A tér és idő szabadsága és korlátai	2023.	Veszprém
XXVIII.	A józan paraszti ész a mesterséges intelligencia korában	2024.	Berekfürdő
XXIX.	Gondolja meg minden kortárs, mekkora felelősség terheli..... (Bartók Béla)	2025.	Csenger

KONFERENCIA TÁMOGATÓK

támogatók

CSENGER VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	www.csenger.hu
MAGYAR FŐÉPÍTÉSZEK - ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM - EGYESÜLET	www.foepiteszek.hu
MAGYAR MŰVÉSZETI AKADEMIA	
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP	

szakmai támogatók

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE	www.meszorg.hu
MAGYAR URBANISZTIKAI TÁRSASÁG	www.mut.hu
MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA	www.mek.hu

szakmai partnerek

TERRÁN TETŐCSERÉP GYÁRTÓ KFT	https://terranteto.hu/
ENVIROSENSE HUNGARY KFT	https://envirosense.hu/
BIODRY MAGYARORSZÁG KFT	https://biodrymagyarorszag.hu/
CREATON-SWISSPOR	https://www.creaton.hu/
WIENERBERGER	https://www.wienerberger.hu/
BAUMIT	https://baumit.hu/
ENERGOCELL	https://www.energocell.hu/
INDUCT TRADE	https://akadalymentesites.hu/
CRLT-SOLUTION KFT	https://crlt-solution.hu/
PREFA	https://www.prefa.hu/

TÁJÉKOZTATÓ TÉRKÉP

JEGYZETEK

Kiadja: Magyar Főépítészek – Országos Főépítész Kollégium – Egyesület
Megjelent: a XXIX. Országos Főépítész Konferencia előzetes anyagaként
Szerkesztő: Földi Zoltán Attila
Lektorálták: az anyagok szerzői
Felelős kiadó: Salamin Ferenc elnök

TÁMOGATÓK:

SZAKMAI TÁMOGATÓK:

SZPONSZOROK:

ERŐS, MINT A BIKA
TETŐ • HOMLOKZAT • NAPELEM

